

ПРОГРАММА ТВ

Суббота, 21 февраля

ПЕРВЫЙ

05.50 Т/с "Команда 8" 16+ 06.00, 10.00, 12.00, 15.00 Новости 06.10 Команда 8 16+ 08.00 Играй, гармонь любимая! 12+ 08.45 М/с "Смешарики. Новые приключения" 0+ 09.00 Умники и умники 12+ 09.45 Слово пастыря 12+ 10.15 Смак 12+ 10.55 Юрий Антонов. Право на одиночество 12+ 12.20 Идеальный ремонт 12+ 13.15 Теория заговора 16+ 14.20, 15.15 Голос. Дети 16.50 Кто хочет стать миллионером? 12+ 18.00 Вечерние Новости 18.20 Угадай мелодию 12+ 19.00 Сегодня вечером 16+ 21.00 Время 21.20 Танцуй! 12+ 23.15 X/ф "Форсаж-5" 16+ 01.40 X/ф "Стильная штука" 12+ 03.40 X/ф "Тело Дженифер" 16+ 05.30 Контрольная закупка 12+

РОССИЯ 1

04.50 X/ф "Без права на ошибку" 12+ 06.35 Сельское утро 12+ 07.05 Диалог 12+ 08.00, 11.00, 14.00 Вести 08.10, 11.10, 14.20 Вести-Москва 08.20 Военная программа 12+ 08.50 Планета собак 12+ 09.25 Субботник 12+ 10.05 Наука 2.0 12+ 11.20 Честный детектив 16+ 11.55 X/ф "Женская дружба" 12+ 14.30 Субботний вечер 12+ 16.35 Танцы со звездами 12+ 20.00 Вести в субботу 20.45 X/ф "В час беды" 12+ 00.35 X/ф "Мама выходит замуж" 12+

НВК САХА

07.00 «Чэгийн буол!» 6+ 07.15 «Дойдум дьоно» («Амма» ТВ) 6+ 07.45 «Дойдум дьоно» («Таатта» ТВ) 6+ 08.15 «ПРОдвижение» 6+ 08.30 «Тыа сирэ-олох төрдө» 12+ 09.15 «Шаги к музыке» 6+ 09.45 «Автографы Победы» 6+ 10.15 «Күнчээн» 0+ 10.30 «Чэгийн» аһабаһ эфир 12+ 11.15 «Истинг илдьит» 0+ 12.00 «Тарбаахалтын астыахха» 6+ 12.30 «Ыраах-чугас аймахтарбыт» («Боробон» ТВ) 6+ 13.00 «Охота и рыбалка в Якутии» 16+ 13.30 «Саха Сирэ. Күнтэн күн» 6+ 17.00 «Холуун» («Хангалас» ТВ) 6+ 18.00 «Күнчээнгэ эбэрэдэ» 0+ 18.15 «Истинг илдьит» 0+ 19.00 «Геван» 6+ 19.30 «Сага сүүрэн» 6+ 19.45 «Аал-луук мас» 6+ 20.30 «Якутия. День за днем» 6+ 21.15 «Сардаана» 6+ 22.00 «Sakha-card» 6+ 22.15 «Туймаада» ансаамбл кэнсиэрэ 6+

ПЯТЫЙ

05.15 Мультфильмы 0+ 08.35 День ангела 0+ 09.00, 17.30 Сейчас 09.10, 09.55, 10.40, 11.20, 12.05, 12.55, 13.35, 14.20, 15.05, 15.55, 16.40 Т/с "След" 16+ 18.00, 19.00, 19.55, 20.50, 21.40, 22.35, 23.30, 00.20 X/ф "СОБР" 16+ 01.15, 02.15, 03.15, 04.15, 05.15, 06.15 X/ф "Два капитана" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00 Обыкновенный концерт 0+ 09.30 X/ф "Благословите женщину" 0+ 11.30 Большая семья 0+ 12.25 Пряничный домик 0+ 12.50, 00.55 Д/ф "Галапагосские острова" 0+ 13.40 Д/с "Нефронтовые заметки" 0+ 14.10 Д/с "Обыкновенный волшебник" 0+ 14.35 Геннадий Гладков "Обыкновенное чудо". Авторская версия мюзикла для симфонического оркестра. Дирижер Владимир Юровский 0+ 16.20 Д/ф "Андрей Шмеман. Последний подданный Российской империи" 0+ 17.00 Романтическая романса 0+ 18.05 Д/ф "Игорь Костоловский. Быть кавалергардом" 0+ 18.45 X/ф "Звезда пленительного счастья" 0+ 21.25 Белая студия 0+ 22.05 Д/ф "Да будет свет. Rolling Stones" 0+ 00.10 По следам тайны 0+ 01.50 Д/ф "Роберт Бернс" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-Скок Команда 6+ 04.10, 00.10 М/с "Ангелина Балерина. История продолжается" 6+ 06.00 М/с "Свинка Пеппа" 6+ 07.00 Премьер! "Детская утренняя почта" 6+ 07.30 М/с "Пузыри. Улетные приключения" 6+ 08.00 Премьера! "Школа Аркадия Паровозова" 6+ 08.30 М/с "Машины сказки" 6+ 09.20 Воображариум 6+ 09.50 М/ф "Коля, Оля и Архимед" 6+, "Тайна третьей планеты" 6+ 10.55 НЕО-вечеринка 6+

Воскресенье, 22 февраля

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Т/с "Команда 8" 16+ 08.10 Армейский магазин 16+ 08.45 М/с "Смешарики. ПИН-код" 0+ 08.55 Здоровье 16+ 10.15 Непутевые заметки 12+ 10.35 Пока все дома 12+ 11.25 Фазенда 12+ 12.15 Люди, сделавшие Землю круглой 16+ 14.20 X/ф "Не покидай меня" 16+ 17.50 Вечерние Новости 18.00 Точь-в-точь 12+ 21.00 Время 21.20 X/ф "Если любишь - прости" 16+ 23.30 X/ф "Как украсть небоскреб" 12+ 01.20 X/ф "Самый пьяный округ в мире" 16+ 03.20 X/ф "Жесткие рамки" 16+ 05.20 Контрольная закупка 12+

РОССИЯ 1

05.20 X/ф "В зоне особого внимания" 12+ 07.20 Вся Россия 12+ 07.30 Сам себе режиссер 12+ 08.20 Смехопанорама 12+ 08.50 Утренняя почта 12+ 09.30 Сто к одному 12+ 10.20, 14.20 Вести-Москва 11.00, 14.00 Вести 11.10 Не жизнь, а праздник 12+ 12.10, 14.30 Смешаться разрешается 12+ 15.00 Один в один 12+ 18.00 X/ф "Личный интерес" 12+ 20.00 Вести недели 22.00 "Воскресный вечер" с Владимиром Соловьёвым 12+ 23.50 X/ф "Частный детектив Татьяна Иванова. Венец безбрачия" 12+ 01.40 X/ф "Качели" 12+

НВК САХА

07.00 «Чэгийн буол!» 6+ 07.15 «Дойдум дьоно» («Панорама» ТВ) 6+ 07.45 «Тыиннаах дорбэон» 6+ 08.30 «Улуу Кыайы 70 сылыгар» 6+ 09.00 «Прогресс» 6+ 09.30 «Sakha-card» 6+ 09.45 «Күнчээн» 0+ 10.00 «Хотугу сулус» 6+ 10.45 «Дойдум дьоно» («Таатта» ТВ) 6+ 11.15 «Истинг илдьит» 0+ 11.45 «Дойдум дьоно» («Хотун Булуу» ТВ) 6+ 12.15 «Аал-луук мас» 6+ 12.30 «ТОК» интерактивной биэрии 6+ 13.30 «Якутия. День за днем» 6+ 17.00 «ТВ спорт»: Кенгүл тустууга Н.Тарской кэриэтигэр республика чемпионата 6+ 18.00 «Истинг илдьит» 0+ 18.30 «Геван» 6+ 19.00 «Байанай» 6+ 19.30 «ТОК» интерактивной биэрии 6+ 20.30 «Сага Сирэ. Күнтэн күн» 6+ 21.15 «Сага сүүрэн» 6+ 21.45 «Кинозавод» 6+ 22.15 «Кыталыктын дайыы» кэнсиэр («Майа» ТВ) 6+

ПЯТЫЙ

07.20 Мультфильмы 0+ 09.00, 17.30 Сейчас 09.10, 10.10, 11.05, 12.00, 12.55, 13.50, 14.40, 15.35, 16.30, 18.00, 18.55, 19.55, 20.50, 21.45, 22.45, 23.40 X/ф "СОБР" 16+ 00.35 X/ф "Берегите женщин" 12+ 03.15 Д/ф "Я не жалею ни о чем" 12+ 04.15 Д/с "Агентство специальных расследований" 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00 Обыкновенный концерт 0+ 09.35 X/ф "Человек родился" 0+ 11.10 Д/ф "Женщина, которая умеет любить. Нина Дорошина" 0+ 11.50 Россия, любовь моя! 0+ 12.20 Гении и злодеи 0+ 12.50, 00.55 Д/ф "Галапагосские острова" 0+ 13.40 Цирк продолжается! 0+ 14.35 Вспомни нам великую певичку Елена Образцова. Вечер классической оперетты 0+ 15.50 Пешком... 0+ 16.20 Д/ф "Интернет полковника Китова" 0+ 17.00 Итоговая программа "Контекст" 0+ 17.40, 00.10 Искатели 0+ 18.25 Война на всех одна 0+ 18.40 X/ф "Третий тайм" 0+ 20.10 Сергей Гармаш. Творческий вечер в Доме актёра 0+ 21.25 "Вуди Аллен. Документальный фильм" Режиссер Роберт Б.Уайде 0+ 23.15 Бобби Макферрин и Нью трио Чика Ковини. Концерт на фестивале в Вербье (кат0+) 0+ 01.50 Д/ф "Лукас Кранхас Старший" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-Скок Команда 6+ 04.10, 23.05 М/с "Пожарный Сэм" 6+ 05.05, 23.50 М/с "Черепашка Лулу" 6+ 06.00 Все, что вы хотели знать, но боялись спросить 6+ 06.25 М/с "Машины сказки" 6+ 07.00 Детская песня года 6+ 07.30 М/с "Барбоскины" 6+ 10.10 М/ф "Крокодиль Гена" 6+, "Чебурашка" 6+, "Шапокляк" 6+, "Чебурашка идёт в школу" 6+ 11.25 М/ф "Храбрый плавник" 6+ 13.00 М/с "Алиса знает, что делать!" 6+ 15.20 М/с "Джержонимо Стилтон" 6+ 17.00 Почемучка 6+

Страховой компании «Стерх» - 10 лет!!!

Этой дате мы посвящаем
свою новую Акцию –

СЧАСТЛИВАЯ ДЕСЯТКА

Каждому клиенту, застраховавшему в РСК «Стерх» свое имущество или свою жизнь от несчастных случаев, мы подарим купон на участие в розыгрыше призов, среди которых –

10 ГЛАВНЫХ:

- Два автомобиля:
- комфортный кроссовер Mitsubishi ASX - 2014 г.в.
- надежный внедорожник «НИВА» - 2014 г.в.

- Два айфона - Apple iPhone 6
- Две игровые приставки - Sony PlayStation 4 и Xbox One
- Два современных моноблока для работы и игр
- Два телевизора Smart TV 3D Full HD

Кроме 10 главных призов будет также разыграно множество других полезных вещей для дома и отдыха!

Условия рекламной акции «Счастливая десятка»

Для того, чтобы стать участником розыгрыша призов необходимо:

- Оформить в РСК «Стерх» полис страхования в срок с 01 февраля по 30 ноября 2015 года по следующим условиям:
 - виды страхования - от несчастных случаев и/или страхования имущества физических лиц
 - размер страхового взноса по каждому из видов должен составлять не менее 300 рублей;
 - срок страхования – 1 год;
- Получить купон на участие в розыгрыше от представителя РСК «Стерх», вписать в его отрывную часть свои данные. Отрывную часть купона вернуть представителю РСК «Стерх».

Розыгрыш призов состоится 12 декабря 2015 года в 18:15 в прямом эфире телеканала НВК «Саха».

Тиражная таблица будет опубликована в газетах «Кыым», «Якутск Вечерний», на сайтах www.sakhalife.ru и www.rsk-sterh.ru в течение 6 дней после розыгрыша.

Рекламная акция проводится на территории Республика Саха (Якутия).

Вся подробная информация об условиях рекламной Акции, перечне призов, порядке и сроках ее проведения размещена на сайте www.rsk-sterh.ru.

Согласно действующему законодательству ответственность по уплате налогов за приз несет выигравшее лицо.

ФИЛИАЛ ОАО РСК «СТЕРХ» В г. НЮРБА:
ул. Ленина, 25, каб. 109

Тел./факс: 23-273

Войди в СЧАСТЛИВУЮ ДЕСЯТКУ - выиграй главные призы!!!

Лицензия ОАО РСК «Стерх» CN:3983 от 11.10.2015 г.

<p>Күндү эдьинийбитигэр, балтыларбытыгар Любаба, Риммаба, быраапытыгар Аликка тапталлаах аҕалара ЕВСЕЕВ Моисей Гурьевич ыарахан ыарыгыттан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрэдэбит. Ньурбаттан Семеновтар, Покровскаяйтан Семеновтар.</p>	<p>Биригэ үөрэммит дьүөгэбит Егорова Мария Макалоновна тапталлаах күтүөгэ ДАНИЛОВ Владимир Петрович уһун ыарахан ыарыгыттан олохтон туораабытынан кини оҕолоругар уонна бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэдэбит. Антоновкатытан дьүөгэлэринг.</p>	<p>Күндү эдьинийбит, балтыбыт Малдыаба олохтооҕо Евлокия Ивановна ыарахан ыарыгыттан олохтон туораабытынан балтыгар Наталья Ивановнаба, оҕолоругар, сиэнэригэр дириг кутурбаммытын холбуубут. Ньурбаттан Васильевтар, Дьокуускайтан Анисимовтар, Васильевтар.</p>
<p>Спорт, үлэ бэтэрээнэ, ыткытыр аҕа табаарыспыт ЕВСЕЕВ Моисей Гурьевич ыарахан ыарыгыттан олохтон барбытынан оҕолоругар, сиэнэригэр, чугас дыонугар дириг кутурбаммытын тиэрэдэбит. Удуустаабы спорткомитет.</p>	<p>Күндүтүк саныыр эдьинийбит, аймахпыт, үлэ-тыыл бэтэрээнэ, Октябрьскай нэһилэк олохтооҕо ВАСИЛЬЕВА Мария Никифоровна ыарахан ыарыгыттан орто дойдуттан туораабытынан кини оҕолоругар, кийинипитигэр Маргарита Иннокентьевнаба, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын холбуубут. Антоновкатытан, Ньурбаттан Дьокуускайтан Афанасьевтар, Хаандьыгыттан Поповтар.</p>	<p>Улаханньк убаастыыр, ыткытыр убайыт, Күндээдэ олохтооҕо ЕВСЕЕВ Моисей Гурьевич ыарахан ыарыгыттан бу күн сириттэн барбытынан биригэ төрөөбүт быраатыгар Евсеев Иван Гурьевичка, кыһыгыгар Любаба, уолугар Аликка, сиэнэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэдэбит. Ньурбаттан Евсеевтар, Николаевтар, Павловтар.</p>
<p>Күндээдэ нэһилэиэгин олохтооҕо ЕВСЕЕВ Моисей Гурьевич (Күүстээх Майһынай) олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэнэригэр, аймахтарыгар, билэр дыонноругар дириг кутурбаммытын билээрэр. Күндээдэ олохтоох дьяһалтата.</p>	<p>Күндү чугас аймахпыт, таайбыт, үлэ, спорт бэтэрээнэ, улуус биир саамай биллиилээх спортсмена ЕВСЕЕВ Моисей Гурьевич уһун ыарахан ыарыы кэнниттэн олохтон туораабытынан биригэ төрөөбүт быраатыгар Евсеев Иван Гурьевичка, оҕолоругар Любаба, Аликка, сиэнэригэр уонна чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэдэбит. П.Н. Семенов дьиэ кэргэттэрэ, балтылар Зоя, Аанчык Захаровалар, Саргылана Осипова дьиэ кэргэттэрэ.</p>	<p>Күндүтүк саныыр балтыларбытыгар, эдьинийбитигэр Любаба, Риммаба, быраапытыгар Аликка тапталлаах аҕалара, Күндээдэ олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ ЕВСЕЕВ Моисей Гурьевич 77 сааһыгар ыарахан ыарыгыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэнэригэр аймахтарыгар, биригэ төрөөбүт быраатыгар Евсеев Иван Гурьевичка дириг кутурбаммытын тиэрэдэбит. Алексеевтар, Хорошевтар, Николаевтар, Сыроватскаяйдар, Замятиннар.</p>

Кылаабынай редактор
Дорофеева Л.К.

Хаһыат Саха сиригэр сибээс,
информационнай технологиялар
уонна массабай коммуникациялар
эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральная
судууспаатын Управлениетыгар
(Роскомнадзор) 19.03.2012 с.
регистрацияламмыта.

ПИ № ТУ 14-0240

Издатель:
Саха республикатын «Ньурба удуһун
«Ньурба» («Огни Ньурбы») хаһыаттара»
Автономнай тэрилтэ

Редакция, издатель, типография аадырыһа:
Ньурба к.
Ленин уул., 37.
Хаһыат сэрэдэбэ,
субуотага тахсар.

Телефоннар:

Редактор-директор - 2-33-32.
Компьютернай отдел - 2-32-65.

e-mail: redakcia06@mail.ru,

Индекс: 54880

Тираж 1629.

Сыаната - 20 солк.

Хаһыат бэчээккэ

бэриллэр графига 16 ч.

Бэрилиннэ 16 ч.

13.02.2015 с.

НЬ УРБА

ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

12+

2015 сыл
Олунньу
14 күнү
Субуота
12 №
(11349)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

— Депутат трибуна —

Улууһум сайдарын туһугар

Бу нэдиэлэ бүтүүтэ Ил Түмэн депутата А.А.Григорьева Ньурбаба кэлэн үлэлээтэ. Антонина Афанасьевна үлэтин-хамнаһын туһунан хаһыат аабааччыларыгар анаан бу курдук билиһиннэрэр:

кириисис кэмигэр бырамысыланнаһы сайыннардахпытна эрэ иннибит диэки нусхас олоһу күүтэбит. Ол сылтан Саха эдэр ыччатын бырамысыланнаһа сыһыаран, идэ ылаалларыгар үөрэхтээһин өттүгэр үлэ барыахтаах.

Быйыл алмаас бырамысыланнаһа сайдыбыта 60 сыла бэлиэтэнэр. Манна сыһыаннаан "Ньурба куорат" дьаһалтатын баһылыга Иннокентьев А.М. 2 мөл. солк. үп көрдө, "АПРОСА" АК кытары кэспэтии ыттан, 3 мөл. солк эбии туруорсан, быйыл "Амакинской экспедиция геологической партията төрүттэммитэ 60 сыла" сквер тутулуохтаах.

Саха сиригэр бырамысыланнаһа, геология Ньурбаттан сафаламмытынан сибээстээн Амакинской экспедиция геологтарыгар уонна Сэбиэскэй Сойуус Геройа Н.П.Кудряшова аанаммыт өйдөбүннүк эскизтэрин афаллым. Улуус дьаһалтатын кытары манна сүбөлэһии үлэтэ барыахтаах. Ньурбаба 36 пааматынньык баар. Пааматынньыктарга улуус өттүттэн улахан болгомото ууруллуон наада. Антоновка орто оскуолата мемориальной пааматынньык онорбута атыттарга холобур буолуон сөп.

"Музыка для всех" чэрчитинэн Дьиикимдэ оскуолатыгар сентизатор, Литература сылынан Ньурбаачаанга, Дьиикимдэбэ,

Хатыыга "Бастын кинигэ аабааччы дьэ кэргэн" куонкурус тэрийэн ытталларыгар 5 тыһ. солк. суумалаах "Бичик" кинигэ кыһатын сертификатын афаллым. Бастабыт дьэ кэргэн "Бичик" кинигэ кыһата таһаарар кинигэлэрин бэлэх тутуохтара. Саха сирин биллиилээх суруйааччылары Наталья Харлампьева, Сайа, Галина Нельбисова, Куорсуннаах у.д.а. кэлэллэрэ былаанналар.

Үөрэбириигэ сыһыаннаан этэр буоллааха, быйыл өрөспүүбүлүкэбэ алын сүһүөх үөрэбириитин сыла. Ааспыт сыл бүтүүтэ "Кэскил" оҕо саада-оҕону сайыннарар кинин Саха сириттэн Арасыйыба "Бастын оҕо саада" ааты ылбыта. Оҕо саадын бастын үлэлээх иитэччилэригэр Ил Түмэн Бочуотунай грамоталара туттарылыннарлар. Быйыл Ньурбаба 240 миэстэлээх оҕо саадын дьэтиин тутууга сафаланар.

Ньурбатаабы техникскэй лицей 2014 сылга "Арасыйыба 100 бастын лицейдэрэ", "Лучшая школа СВФУ-2014" үрдүк ааты ыллылар. Коллектив быһаарытынан лицей бэс бастын учууталлара Бэс Чагдаба сыһыаннаахтара.

Атырдыах ыйыгар өрөспүүбүлүкэ таһымнаах үөрэбириигэ сыһыаннаах форум ытытыллара былаанналар. Балаан ыйыгар учууталлар съезтэрэ буолуоҕа. Үөрэбири

салаатыгар үлэлээччилэр "Бастынтан бастыннара" Японияба стажировкаба барыахтара.

Быйыл биер да театр тутууга инвест-программаба кирибэтэ, 2018 сылга диэн былаанныыллар. Бу сотору кэминэн Ньурбаба культуура миниистирэ Тихонов В. саалайааччылаах делегация кэлиэхтээх. Ол онно туруорсар боппурослутунан санга театр дьэтиин тутууга буолар. Быйыл Ньурбаба колхознай театр төрүттэммитэ 75, онтон кэлэр сылга драмтеатр 50 сыла буолар. Ньурба театра аан манган аһылларыгар 1966 сыллааха директорунан аанаммыт Габьшев А.А. төрөөбүтэ 100 сылыгар анаан кини туһунан "Саха сирин чулуу дьоннор" серияба кинигэ таһаартарар былааннаахпыт.

Ньурба Хорулатыттан төрүттээх, 13 сыл колхуос бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит Отчутов И.Н. Москваба норуот хаһаайыстыбатын ситиһилэрин быыстапкатыгар аан бастаан кыттан, И.В.Сталин илииттээн уордан ылбытын туһунан туоһу суруга баар. Хорулалар сэрии аас-туор сылларыгар тыылга дьонун-сэргэтин хоргоппатах Ион Николаевич биллигэ диэри ытыкты саныылар. Ион Николаевич туһунан киниэ онгоһуллан тахсыахтаах. Биһиги, Ньурба улууһунан төрт депутаттар уонна нэһилиэк олохтоохторо, кыттыаммыт Кыайы 70 сылынан сибээстээн Хорулара стеллалаах бюст туруортарарга былаанныбыт.

Бу ый бүтэнигэр атын сылдыбатах нэһиликтэргэ үлэли кэлибим. Тьа хаһаайыстыбатыгар сыһыаннаан "Үүт" фестивалын ытарга былааннааһын барыа.

Антонина СЕМЕНОВА.

— Тьа хаһаайыстыбата —

Тэрийэр үлэ элбэди быһаарар

Элбэх төрүөбү, эти-үүтү ылыы кыстыгы төһө сөпкө тэрийииттэн улахан тутулуқтаах. Ааспыт сайын улууска ойуур баһаардара тураннар, сүөһү аһылытын бэлэмнээһингэ сорох нэһиликтэргэ күүтүллүбэтэх өттүттэн уустук баһаанна үөскээбитэ. Үгүс оттонор ходуһалар уокка былдыаммыттарга, элбэх техника, дьон баһаары умуруорууга тардыллыбыта.

Биер оннук улахан хоромнуулаах ойуур баһаара Чуукаар түбэтигэр туран нэһиликтэри сүөһүтэ дьылы туоруур отторун булуммакка кэккэ ыарахаттардаах кыстыкка үктэммитэ. Билигин номнуо кыстык улахан ангаара ааста. Оттон чуукаардар хайдах дьаһанан кыстыгы туораан эрэллэрий?

Соторутаабыта Чуукаарга олохтоох оскуола 100 сылын бэлиэтээһингэ анаан тэриллибит улуустаагы хамыһыһа көһө сылдыар мунһаар тахса сылдан дьаһалта тьа хаһаайыстыбатын специалиһа, "Чуукаар" ОСПКК толорооччу директора Татьяна Николаевна Афанасьевна сыһыанан быыс булан кэспэпитим.

- Биһиэхэ баар дааннайынан уопсайа 105 хаһаайыстыба баар. Олунньу 3 күнүнээби туруунан барыта 696 төбө ынах сүөһү, ол иһигэр 257 ынар ынах, 561 сылгы, ол иһигэр 295 биз кыстаан турар. Маассабай төрүөх илик, билингитэ 2 ньирийдээхпит. Былырынныг окко былааммыт 1758 тн этэ, 1413 тн от бэлэмнэммитэ, ол эбэтэр 81 %. Ойуур баһаарыгар 793 га оттуур ходуһаттан 193 гаата уокка былдыаммыта.

Үтү ыаһынга былырынныгы сыллаабы былааммытын 94%

толорбурут, 100 тн оннугар 94 тн софотупкалааммыта. Икки тэриллиилээх хаһаайыстыба баар: "Кэнчэри" СХПК баара соҕо 32 ынах сүөһүлээх, ол иһигэр 27 ынар ынахтаах, 41 сылгылаах, онтон бизтэ 23 диэн учуоттана сылдыар. "Чуукаар" ОСПКК быйыл барыта 62 ыал сүөһүгүнэн кыттыста. Инньэ гынан уопсайа 507 ынах, ол иһигэр 182-тэ ынар ынах, 336 сылгы, ол иһигэр 176 биз хаһаайыстыбаба баар буолла. Маннык гынан дьаһаннахпытна үчүгэй буолсун диэн нэһиликтэри кытта уопсай сүбэ түмүгэр дьон кэпэрэтиипкэ хото киридилэр. Маны таһынан 43 биридиилээн кэтэх хаһаайыстыбаба барыта 155 төбө ынах кыстаан турар, ол иһигэр ынар ынаба 48.

Кыһынны солуунан "Ньурба-АГРО" МТС-тан дуогабар быһытынан 200 тн от тизлиэхтээбэ 160 тонната кэллэ, сороҕо айаннаан иһэр. Онон аны сайын күөххэ үктэниэххэ диэри тийэр от саппааһынан хааччыллабыт диэххэ сөп. Бу күннэргэ "Сайсары" ХЭО нөҕүө 20 т бурдук кэлэн сайаапка быһытынан ыалларынан түнтэтиллиэ. Маны сэргэ нэһиликтэригэр Мархатаабы сибииннэ иитэр комплекстан 20 сибииннэ афалан тарбаттылыбыта, - диэн Татьяна Николаевна билиһиннэрэр.

Көстөрүн курдук, айылба күчүмбэйдэригэр сигэммэккэ, кыстыгы этэнгэ туоруур, бастаан туран, тэрэһинтэн олус улахан тутулуқтаах. Улуус дьаһалтатын, тьа хаһаайыстыбатын Департаментын өттүттэн сөптөөх дьаһал кэмигэр ылыллан, чопчу аадырыстаах көмө онгоһуллан сүөһү кыстыгын турута Чуукаарга билингитэ итинник.

Лариса ДОРОФЕЕВА.

— Сонуннар —

Республикаба бастакы

Бу ааспыт сыл улуус киин балыһатын кылаабынай быраана А.Н. Андреева салайар улахан кэлэктиибэ кэккэ ситиһиллэрдээх санга сылы көрүстэ. Олордон биирдэрэ, оҕо туберкулезнай санаторийын кэлэктиибэ оройуонна үчүгэйдик үлэлиринэн биллэр. Оҕо туберкулезнай санаторийын кылаабынай быраана СӨ үтүөлээх быраана И.Г. Ушканов, старшай медсестра, Саха сирин доруобуйатын харыстабылын туйгуна Г.П. Григорьева иилээн-сафалаан үлэлиллэр.

Санаторий иһэ-таһа мэлдьи уурбут-туппук курдук ыраас, бэрээдэктээх. Дьэ иһигэр оҕолорго, төрөппүттэргэ араас аналлаах медицинскэй тизмэбэ, чуолаан түбүркүлүүс ыарытын утары санбюллетеннар, буклеттар, оҕолор онгоһуктара мэлдьи сангардылла тураллар.

Кэлэктиип бэйэлэрин идэлэрин таба тайаммыт үлэһиттэрдээх, иитээчи Зоя Николаевна

оҕолорго эбии араас занятиелары ыытар, санитаркалар ыраас буолууну, оҕолору көрөөһүнү, сууһааһыны-тарааһыны, повардар миннигэс тотоойу аһылыгынан оҕолору хааччыйаллар. Ол курдук кэлэктиипкэ Саха сирин доруобуйатын харыстабылын туйгуна 4 медсестра үлэлиир. 2014 сылга медсестра Галина Семеновна Дьокуускай куоракка оҕо тубсанаторийдарын сиэстэрэлэрин куоталаһыларыгар ситиһиллээхтик кыттан кэлбитэ, дипломунан уонна өйдөбүннүк бэлэбинэн нафараадалааммыта, санбюллетень куоталаһытыгар тубсанаторий өрөспүүбүлүкэбэ түбүркүлүүһү утары охсуһуу чэрчитинэн II миэстэни ылбыттара.

Кылаабынай быраас А.Н. Андреева үлэлэрин түмүктэрэ ситиһиллээх буолан 2 медсестраба

Саха сирин доруобуйатын харыстабылын туйгуннарын бэлиэтин Нектегьева Н.Е., Васильева Г.С. туттартаата.

2015 сылга санаторий кэлэктиибэ өрөспүүбүлүкэбэ оройуоннартан 2014 сыл түмүгүнэн "Үчүгэй үлэлээх оҕо туберкулезнай санаторийа" аатын сүктэ уонна Сибидиэтэлистибэ ыла.

Улуус Киин балыһатын администрацията, профкома уонна кэлэктиибэ оҕо туберкулезнай санаторийын иллээх кэлэктиибин үлэлэригэр өссө да үрдүк ситиһиллэри, чэгиэн-чэбдик, доруобай буолалларыгар бафалан туран, ылбыт ситиһиллэринэн итиитик-истинник эбэрдэлиир.

Е.М.ПРОКОПЬЕВА,
Киин балыһа методической кабинетын фельдшера.

Бэтэрээннэр спартакиадалара былаанналар

Тохсунньу 30 күнүгэр Үөһээ-Бүлүүгэ 4 Бүлүү оройуоннарын бэтэрээннэрин сэбиэттэрин көрсүһүүлэрэ буолла. Сунтаар оройуонун бэтэрээннэрин бэрэссэдээтэлэ Догойдонов Валентин Николаевич дьаһалта испэсэлиин уонна спорка испэсэлиин илдэ кэлбит. Бүлүү улууһун бэтэрээннэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Солтуев Герасим Алексеевич, нэһиликтэрин бэтэрээннэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлэрэ Сортоева Раиса Павловна, Новикова Светлана Ивановна, Матвеев Никита Васильевич уонна спорка испэсэлиис Евсеев Гаврил буолан кытыннылар. Үөһээ-Бүлүү улууһун бэтэрээннэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Сыбахов Петр Алексеевич салайааччылаах

делегацияба социальнай харалтаттан Ильина Лидия Никифоровна, спорт испэсэлиинэ, музей үлэһиттэрэ бааллар. Биһиги оройуонтан Ким Васильевич Федоров уонна Владимир Анатольевич Никифоров буолан сырыттыбыт.

Сыбахов Петр Алексеевич инициативатынан Үөһээ-Бүлүү оройуонун дьаһалтатын баһылыга В.С.Поскачины кытта балтараа чаастаах истин кэспэтии буолла. Онно Владимир Семенович бу хамсааһыны үрдүктүк сыаналаата, биһиэхэ үлэтитигэр олус үчүгэй сүбөлэри эттэ уонна өйүүрүн биллэрдэ. Сөптөөх көмөнү оройуонун бэтэрээннэрин сэбиэтигэр онгоруобун эрэннэрдэ.

Көрсүһүү түмүгэр Бүлүү бөлөх улуустарын бэтэрээннэрин спар-

такиадата бэс ыйын 12-13-14 күннэригэр ытытыллара былааннана. Күрэхтэһии ытытыллара торума онгоһулунна. Хас биердии делегация 30 киһилээх буолуохтааба сөбүлэһилиннэ. Маны таһынан атын тэрэһин боппуруостар көрүлүннүлэр. Делегациялар көрсүһүүнэн олус астынан тарбастыбыт. Биһиги делегациябытын Сунтаар улууһа илдэ сырытта. Илдэ сылдыбыт дьоммутугар итии-истин махталбытын тиэрдэбит.

Онон сибээстээн спартакиадаба кыттар инниттэн араас тэрэһин үлэлэр биһиги улуустугар ытытылаллара күүтүллэр.

В.А. НИКИФОРОВ.

– ТҮА СИРЭ –

Хорулар хайдах тэринэн эрэллэрий

Быйыл бултаах-алтаах баай хара тыа-лаах, үөрэжэстээн буһарылаах бөдөн болоох, хордон хоһуон дьоннордоох түбэнэн былыр былыргыттан ааттанар. Сэбиэскэй тутул мунгутаан сайдан турдагына 1300-1400 нэһилиэнньэлээх, кэтэхтин уопсайдыын 2,5 тыһ. - ынах, 1,5 тыһ. сылгы сүөһүнү, Чиллэбэ 60 төбө кырымахтаах хара саһыл ииттэ сылдыбыта, 350 гектар ыһы бааһынаах этэ. Суол-иис мөлтөбүнэн, орто оскуолата суох буолан дьонун-сэргэтин үс биириттэн ордуга биэс уонусталта уонустулларга орто оскуолалаах үөс нэһиликтэргэ, Ньурба, Антоновка бөһүөлэктэригэр көспүтэ.

Аны тобус уонустуллартын ыһыллы-тобуллуу буолан ханна бабаран буоларын курдук улахан хаһаайыстыба баайа-дуола чааһынайдарга үлэлһиллэн сүүрбэччэ сыл курдук кэмгэ кэһти барбыта. Ол эрэн Хорула дьоно ити кэмгэ нэһиликтэн атын сиргэ көһүү тохтоон, кэнники биэс сылга нэһилиэнньэттэн ынах, сылгы сүөһүлэрин ахсаана таннары түһүүтэ тохтоото. Дьон-сэргэ саңа дьэ-уот туттууга, оҕо төрөөһүнэ үгүс нэһиликтэри кытары тэңнээн көрдөхтө, үксүүрэ хараха бырабыллар.

Бүгүн нэһилиэк 800 киһилээх, 170-ча үөрэнэччилээх орто оскуолалаах, 1073 ынах, 392 сылгы сүөһүлээх, сылга ортогунан 400-460 туонна үүтү астыр арысы собуоттаах, 40 оҕолоох детсадтаах, 8 куйкалаах бырачыбынай участкатаах, 15-20 оҕолоох иитэринээттээх, спортивнай саалалаах, почта отделениелаах, культуура-сынналан кииннээх, 1 кэпэрэтибинэй, 2 кэмпиэрчэскэй маҕаһынардаах, олох-дьаһах хаһаайыстыбатын филиаллаах, баһаарынай деполаах. Бары хаһаайыстыбаннай, социальнай, хааччылар, культурунай-спортивнай чэбдигирдэр, иитэр-үөрэтэр, эмтиир тэрилтэлэрдээх нэһилиэк.

Тыа сирин социальнай-эконэмиичэскэй сайыннары саңа сокуонун олоххо киллэринэн сибээстээн, онно ытыллар бэлиитикэбэ сыһыары тутан көрдөхтө, Хорула инникитин сайдар-үүнэр кэскиллээх нэһилиэк - мин төрөөбүт төрүт сирим.

Нэһилиэккэ тигинэччи үлэтиир бары тэрилтэлэр, үөрэбири, иитии, эмп, культуура, сибээс тэрилтэлэрэ, уопастыбаннай түмсүүлэр биир өйгө-саңаба киирэн хардыта көмөлөсүһөн үлэтииллэригэр тирэбдирэн нэһилиэк 2015-2019 сылларга социальнай-эконэмиичэскэй сайдыы Бырагырааматын бырайыагын онорууга кытыннатыт. Тус санааларын ылыннанар дойдум дьонун кытары сүбэлэһэн, ырытыһан, бабар атын ыаллы нэһиликтэлэр даһаны туһалаах буоларай диэн, Хорулалар хайдах тэринэн эрэллэрин кэпсээри бу ыстатыйаны суруйабын.

Урукку өттүгэр нэһиликтэр дьаһалталарын үлэлэрин социальнай, спортивнай, культурунай, уопастыбаннай тэрилтэлэр

Хорула нэһилиэгэ оройуон кииниттэн - Ньурба куораттан сиринэн хоту 110 биэрэстэ ыраах сытар. Кири 200 биэрэстэ үһүннаах, 45-50 биэрэстэ кэтиттээх киэн сири хабар. Илин өттүттэн Чиллэ, арбаа өттүнэн Куоначчаан өрүстэрэ ааһаллар.

үлэлэринэн сыаналанар буоллахтарына, билгин сүүрү көрдөрүүнэн тыа хаһаайыстыбатын, кыра уонна орто биисинэи сайыннары, кээпэрээссийэбэ тыа хаһаайыстыбатын табаары онорууларын түмүү буолар. Нэһилиэккэ сүөһү иитиитин бырагыраамматтын былааннаһынгна өрөспүүбүлүкэ тыатын хаһаайыстыбатын уонна аска-үөлгэ министриэстибэттин нормативтарынан салайтардыбыт.

Хорула сирин-уотун уратыларын, ыраах участкарга элэктэричэскэй уот-күөс, суол-иис суобунан нэһилиэк кыабын лаппа иһинэн былааннаһынын онордубут.

Бүгүн нэһилиэк 27 хаһаайыстыбата 5 бааһынай-фермерскэй хаһаайыстыбага 336 ынах сүөһү, 139 төрүүр-ууһуур ынах, бургунас баар, 9 тыа хаһаайыстыбатын биридиллэн предпринимателлэригэр 149 ынах сүөһү, 66 төрүүр ынах баар, сүөһүлээх, сылгаах 83 хаһаайыстыбага 513 ынах сүөһү, 235 ынах баар, оттон Хорула т/х кэпэрэтиибэ 73 ынах сүөһүлээх, ол иһигэр 42 ынахтаах, сылгы иитиитигэр 252 сылгаах кэпэрэтиип уонна биридиллэн ыаллар, сүөһүлэрин көрөр-харайар "Эрчим" потребительскэй кэпэрэтиип, астыр-үөлүүр арысы собуота баар. Аһыах сүөһүлээх бааһынай хаһаайыстыбалара табаарынай бордодууксуялара кыратын иһин, биридиллэн ынахтаах ыаллары, бааһынай хаһаайыстыбаларын, Хорула ТХП-тын "Эрчим" тула түмэр табыгастаах буолсу диэн быһаардыбыт. Билгин ити кэпэрэтиипкэ 80 ынах ынахха "Төбүрүн" сайылык фермат баар буоллабына, 205 сылгыга, Хочокко 80 ынахха, Муомаанга 80 ынахха сайылык фермалара тэриллээхтээх. Барыта итигэргэ 240 ынахха автодойка үлэтиибэ.

Саңа тэриллэр сайылыктарга үрдүк күүрүүлээх уот баар буолан 2 дьобуос подстанцияны булан биэрэллэригэр оройуон салалтатыгар хорулалар туруоруллар. Ону таһынан дэриэбинэ таһыгар соторутабыта тутуллан баран туһанылыбака турар хотону уларыта тутан, автодойкалаан 100 ынахтаах кэпэрэтиибинэй ферманы тэрийгэ былааннаатыбыт. "Байар" астыр-үөлүүр ХЭТ сүбүлэнин биэрэн, экспэрименн быһыытын арысы собуотун "Эрчим" кэпэрэтиипкэ арендаһып буоллулар.

Нэһилиэк ис кыһар итинник тэриннэртэринэ, 2019 сылга хорулалар маннык кирбиилэри ылаахтарын сөп: ынах сүөһү ахсаана 1200, ол иһигэр ынаба 785-кэ, тунгуй бургунас 75-кэ тийиэбэ, сылгы ахсаана 465 төбөбө, ол иһигэр биэ 235-кэ тийиэбэ. Ити аага сүөһү, сыл-

гы төбөтүн эбиллэиттэ дьобуос собус буолуоба. Ол онугар ынабы искусствоннай сизмэлээһинтэн төрүүр-ууһуур сүөһү ахсаанын үгүөрүтүк эбии суотугар сүөһүттэн ылыллар бордодууксуяны лаппа улаатыннары былааннаанна.

2019 сылга биир ынахтан үүтү ылыы 1600 киилэбэ тиэрдилилээхтээх, судаарыстыба сакаһыгар 3,4 % сылаах 620 т үүт астан арысы, сүөгэй, чохоон, дагда онгоһуллан атыһа тахсыахтаах.

Ынахтан ылыллыбыт үүт ныйрэй испитин көбүрэтэн баран 20 % хаһаайыстыбалар бэйэлэригэр кээһиэхтэрэ, 80 % арысы собуотугар туттаран киилэтин субсидиялаан 37-38 солк. туруоруохтара.

Туттулар уонна атыһылар ынах сүөһү орто ыйаһына тыыннааһынан 260 киилэбэ тийиэбэ, 827-тэн 983 центнергэ тийиэбэ, өлбүтүнэн 1 ынах сүөһү этэ 45-46 тыһ. солкуобайга туруоба. Туһаба турар, ол иһигэр идэһини киллэрэн туран, 310 ц сылгы этэ онгоһулуоба, атыһылар сылгы биир төбөтө 44 тыһ. солкуобайга туруоба.

Иһинэ гынан сүөһү иитиитин табаарынай бордодууксуята (ынах, сылгы этэ, үүт) ырыһынак сыанатынан 51-52 мөл. солкуобайга тийиэбэ.

Астыр-үөлүүр арысы собуота хаһаайыстыбаннай ахсаан систиэмэтинэн үлэтиибэ. Арысы, сүөгэй, чохоон, күөрчөх онгоһукары элбэтэн, киллэрэр харчынан көрөн, холобуур, маастар 12 ыйга 318 тыһ. солк аахсыба. Үп киириитин 5 % улаатыннарыдагына 31,8 тыһ. солк., 10 % улаатыннарыдагына сыллаагы хамнаһын 20 %-нын эбэтэр 63,6 тыһ. солкуобайынан 13-с хамнаһы эбии аахсыба, эбэтэр ыйдаагы орто хамнаһа 31-32 тыһ. солкуобайга дэри үрдүбэ.

Онон арысы собуотун үлэһиттэрэ сүөгэй, чохоон, күөрчөх онгоһуугун лаппа элбэтэргэ суоттаналлар. "Эрчим" СХПК-ба сайылык фермаларын үлэһиттэригэр прогрессивнай үлэ төлөбүрүн онороохтара. "Байарган" кэлэр харчыны барытын эс саһылык фермаларын үлэһиттэрэ, биригэ-дьири киллэрэн туран, киилэ 3,4 % үүккэ ыанныксыт сайыннты 4 ыйга 7 солк. 50 харчыны аахсыахтаахтара. Былаанга 20 ынахтаах ыанныксыт 700 киилэ үүтү ыаба, сайын устата 140 ц 3,7 % арысы собуотугар туттарыба. Ити 140x3,7:3,4=152 ц 3,4 % үүккэ тэҥнэһиэбэ. Аахсар хамнаһа 15200 кг 7-50=114 тыһ. солкуобайга тэҥнэһэр. Былаанын 5 % аһардагына 11, 2 тыһ. солкуобайдаах 13-с хамнаһын эбии аахсыба. 4 ыйга 136, 4 тыһ. солк. хамнаһына, ыйдаагы орто хамнаһа 34, 1 тыһ. солк. буолуоба.

Маннык усулуобуйага сайылыкка үлэтиин баһалаах үлэһиттэр кэстүөхтэрин сөп. Бу баһыаннаах үүгүдүйүт үлэһиттэригэр сайылыкка биэрбит ынахтаахтар киилэ үүттэригэр 29 солкуобайы, үүт субсидиятыттан кэпэрэтиипкэ 1-00 солк. биэриэхтээбэ көбүрөөн туран аахсыба. Ол онугар ынах да хомуйбат, ыабат даһаны, ныйрэй да эмтэрбэт, эт саннынан арысы собуотугар үүт да таспат.

Дьаһалта 2015-2016 сылларга элбэх функциялаах Киин дьэитин туттарга былаанныр. Онон дьаһалта, культуура, си-бээс, олох дьаһах хомунаальнай тэрилтэтин үлэһиттэрэ үлэтиэхтэрэ.

2016-2017 сылларга улахан кыбартаалынай хочуолунай тутулан бары маҕаһынар, үөрэбири, культуура, почта тэрилтэлэрэ уонна ортоку дэриэбинэ - киин уулуссаба олоһор ыаллар иитиити систиэмэтигэр киллэриллээхтэрэ.

2016-2017 сылларга участковай балыына дьэитэ үлэбэ киириэбэ, кулууп дьэитигэр хапытаалынай өрөмүөн барыаба, олонхо дьэитэ тутулуоба.

Быйыл Улуу Кыайы 70 сылыгар "Хорула нэһилиэгэ сэрии сылларыгар" диэн ааттаах киинэ үһулла сылдыр. Онон 245 тыһ. солк. төлөнүбэ. Сэрии сылларыгар аччыктааһыны таһаарбах, БСНХСБ (ВДНХ) 3 төгүлүлээх кыттылааба "Өктөөп төлөнө" холкуос бэрэссэдээтэлэ Отчутов Дьуона уонна холкуоһун ыччаттарын туһунан киһигэр тахсыахтаах.

2017 сылга нэһилиэк 120 сыллаах үбүлүбэ буолар. Онон сибээстээн үс холкуос бэрэссэдээтэлэригэр Отчутов И.Н., Алексеев В.А., Кириллин И.Г. бюстара туруоруллар баһааннаанна. Ону таһынан нэһилиэк биллээх дьонноругар, оройуон, нэһилиэк сайдытыгар үһүлүчү кылааты киллэрбит дьонун дьонноругар мемориальнай дуоскалар онгоһулуохтара.

Бу бырагыраамма олоххо киириитигэр нэһилиэк бары тэрилтэлэрэ, уопастыбаннай түмсүүлэр самай актыбынай кыттыыны ылаахтара. Үлэни сүрүннээн ытыахтара нэһилиэк дьаһалтатын баһылыга, нэһилиэк дыкутааттарын сэбиэтэ. Быһата, хорулалар сөпкө тэринэн эрэллэр диэн түмүккэ кэллим.

Нэһилиэк, оскуола, детсад, олох-дьаһах хомунаальнай хаһаайыстыба, баһаарынай Дөпө, культуура, эмп, атыы-эрэҥиэн тэрилтэлэрин үөрэх-билиити өттүнэн бэлэмнээх эдэр, энергичнэй салайааччылар салайаллар. Нэһилиэк чөлгитэ сайдарыгар, дьон олоһо байылыат буоларыгар түмсөн үлэтиэхтэринэ түмүк да баар буолуоба.

**Иван НИКОЛАЕВ,
РФ Суруналыстарын
Союһун чилиэнэ,
улуус, Хорула нэһилиэгин
Бочуоттаах олохтооһо,
Хорула с.**

– Сонуннар –

Олохтоохтордуун көрсүһүү

Ааспыт нэдиэлэ чэппиэригэр улуустаабы социальнай эйгэ тэрилтэлэрэ: социальнай харалта управлениета, Ньурбатаабы инбэлииттэр уонна кырдаастар дьэтиэрэ, "Арчы" сокуоннай саастарын туола илик оҕолору реабилитацияһып киин, доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолору реабилитацияһып киин, "Ньурба куорат" дьаһалтата, чуолан дьаһалта баһылыга Иннокентьев А.М. сыллаагы үлэлэрин куорат олохтоохторугар отчуоттаатылар.

Социальнай харалта управлениетын салайааччыта Уларова Анна Михайловна отчуот туһунан кылгастык санаатын үлэтииннэ: "Улууска түөрт социальнай харалта учреждениета нэһилиэнньэбэ, тэрилтэлэргэ коммунальнай хаһаайыстыба управлениеттар, УПО тэрилтэтин үлэһиттэригэр иһитиннэри онорбуттун. Бу сырыыга куорат нэһилиэнньэтигэр отчуоттаатыбыт. Быйыгыттан саңа 442 №-лээх Федеральнай Сокуон олоххо киирдэ. Биһигэ билигин нэһилиэнньэбэ бу сокуон үлэтин-хамнаһын, ис хоһоонун билиһиннэрэр сыал-сорук турар.

Отчуот кэнниттэн улахан боппуруостар, этиилэр киирбэтилер. Судаарыстыбаннай тэрилтэлэр госсорудабы толороллор, саңа киирэр госмиэрэллэри бириэмэлэригэр ылан ололорлор. Сылтаа онгорор өҥөлөрбүтүн хаачыстыбатын тупсарааһынга дьаһаллар бараллар, үлэлэр тэрил-

лэллэр".
"Ньурба куорат" дьаһалтатын баһылыга Иннокентьев А.М. куорат олоһор социальнай өттүгэр сыһыаннаан иһитиннэриити онордо.

Улуу Кыайы күнэ буолуо 85 хонук хаалла

Нэдиэлэ саһаланыыта улуус дьаһалтатыгар Улуу Кыайыга аналлаах куорат дьаһалтата, үөрэбири, доруобуйа харыстабыла, социальнай харалта управлениета, улуустаабы байыаннай комиссариат, К.Д. Уткин-Нүһүлгэн аатынан "Норуоттар доһордоһуулара" түмэл, Ньурбатаабы компартия, улуустаабы дьахтар сэбиэтэ кыттылаах муннах буолла. Муннаабы улуустыабы дьаһалта баһылыгы социальнай боппуруостарга солбууааччы Дондокова С.Б. салайан ытта.

Улуу Кыайы буолбут күнүгэр дэри 85 хонук хаалла, онон бу кэрэ-бэлиэ даатаба аналлаах тэрэһиннэри торумнаһын буолла. Аһа дойду сэриитин сылыгар анаан "Кыайы" фондатыгар төһө үп киирбитин туһунан улуус дьаһалтатын былаанһыгар-экономическай отдела иһитиннэриитинэн 2014 сылга - 445 697 солк., 2015 сыл тохсонһу, олунньу ый саңатыгар - 43751 солк., барыта холбоон 489448 солк. киирбит. Улуус, куорат, нэһилиэк дьаһалталара, үөрэбири, нэһилиэк, куорат оҕо саадтара,

тэрилтэлэр коллективтара биир күннээби хамнастарын бу фондаба анаабыттар. Кирибит үп Кыайы 70 сылын өрөгөйдөөх үбүдүйүгэр ананьаба. Бу хаалбыт кэмгэ тэрилтэлэр бары биир күннээх хамнастарын Кыайы фондатыгар биэрэллэр наадатын туһунан санатабыт.

Кыайыга аналлаах араас тэрэһиннэр үөрэх бары тэрилтэлэригэр, оҕо саадтарыттан саһалаан, эдэр ыччаттары байыаннай-патриотическай тыһынгна иитиингэ анаан ытылалларын туһунан иһитиннэриити онгоһулунна. Уоттаах сэриигэ кыргыһы тороһугар сылдыбыт саллааттарга анаан "Кыайы хоһо" диэн көһөрүллэ сылдыр быыстапка туһунан "Норуоттар доһордоһуулара" музейтан Борисов В.Б. иһитиннэрдэ. Быыстапка тэриллэригэр олохтоох-

тор өйдөбүнүүк гынан илдэ сылдыр сэриигэ сылдыбыт чугас дьоннорун, аймактарын таңастарын-саптарын, тэриллэрин быыстапкаба аһалан туруоралларыгар муннах кыттылаахтара этии киллэрдилэр.

Аһа дойду Улуу сэриитигэр (1941-1945 сс.) аналлаах "Аһалар албан ааттаах суоллара" диэн автопробег ытыллара былааннаанар.

Олунньу 21 күнүгэр алын сүһүөх оскуола оҕолоругар аналлаах, 24 күнүгэр улахан кылаастарга строевой көрүү ытыллыба. Ис Дьыала отделын сотрудниктарын, ЫБМ (МЧС) уонна налоговой сулууста үлэһиттэрин кыттылаах Кыайы параадын тэриити оройуоннаабы байыаннай комиссарга Седалищев И.Р. сүктэрилиннэ.

Антонина СЕМЕНОВА.

Эҕэрдэлиибит!

Күндү биэрэ үлэтип кэлиэҕэбитин Ньурба куорат олохтооһо **ЕГОРОВА Елизавета Петровна**ны үйэ аһаардаах үбүдүйүгүнэн, 50 сааксын туолар үөрүүлээх күнгүнэн **итиштик-истиштик эҕэрдэлиибит!**

Баһарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үгүс элбэх үөрүүнү, күн сиригэр баар үтүөнү-кэрэни!

Өссө да өр сылларга куускун-уоххун түмэнгин үлэ үөһүгэр үлэли-хамсыы сылдыр-гар, сылаас-сымнаһас иһиллэригинэн илбиһэн, үтүөрдүн бар-дьонун махталын ылангын ситиһиллэнэ тураргар, ыалдыр-кырдыр дэһни билбэҕкэ эдэрдии эрчимгинэн, тулаһып дьонун тапталларынан кынаттанан өрүү үөрэ-көтө сылдыргар баһарабыт!

Эҕэрдэни кытта биэрэ үлэтип Киин поликлиника физиотерапевтичэскэй отделениетин кэлэтиибэ.

ПРОГРАММА ТВ 16 ПО 20 ФЕВРАЛЯ**Понедельник, 16 февраля****ПЕРВЫЙ**

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10, 04.30 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.30 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20 Сегодня вечером 16+ 14.25, 15.15, 01.45 Время покажет 16+ 16.00 Мужское/Женское 16+ 17.00, 02.35 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.30 Т/с "Выстрел" 16+ 23.30 Вечерний Ургант 16+ 00.05 Познер 16+ 01.05 Ночные новости 01.20 "Тихий дом". Итоги Берлинского кинофестиваля в программе Сергея Шолохова 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00 Фокус-покус. Волшебные тайны 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Гадание при свечах" 12+ 16.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 0+ 21.00 Т/с "Ликвидация" 12+

НВК САХА

06:00 «Эфиргэ-саха радиота» 6+ 07:00 «Сага күн-Новый день» 6+ 10:00 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 10:15 «Санаалар» 12+ 11:00 «Күчүээ» 6+ 11:15 «Аал-луук мас» 6+ 12:00 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 12:15 «Сага сүүрээ» 6+ 12:30 «Жизнь прекрасна!» 6+ 13:30 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 17:30 «Улуу Кыайыны 70 сылыгар» 6+ 18:00 «Саха сирэ» 12+ 18:15 «Үтүө киэһэнэн!» аһаҥас эфир 6+ 18:45 «Күчүээ» 6+ 19:00 «Якутия» 12+ 19:15 «Парламентский вестник» 6+ 19:45 «Якутия 2014. Итоги года» 12+ 20:00 «Буква закона» прямой эфир 12+ 20:30 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 21:00 «Биһикчээн» 0+ 21:15 «Атах тэлсэн олорон» 12+ 21:45 «Сага сүүрээ» 6+ 22:00 «Жизнь прекрасна!» 6+ 23:00 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 23:30 «Үтүө киэһэнэн!» 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30, 10.25, 11.30, 11.45, 12.40, 13.35, 14.25, 15.00, 15.45, 16.40 Т/с "Мент в законе" 16+ 18.00, 00.35, 18.30, 01.15, 19.00, 01.50, 02.25, 03.00, 03.35, 04.10 Т/с "Детективы" 16+ 19.30, 20.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Х/ф "Такая работа. Игра без правил" 16+ 22.15 Момент истины 16+ 23.10 Место происшествия. О главном 16+ 00.10 День ангела 0+

КУЛЬТУРА

06.00 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.00 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15 Х/ф "Маскарад" 0+ 12.00 Линия жизни 0+ 12.55 Сказки из глины и дерева 0+ 13.05, 00.40 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 А. Пушкин. "Евгений Онегин" 0+ 14.40 Х/ф "Двадцать дней без войны" 0+ 16.20 Д/ф "Незгаданная тайна" 0+ 17.00 Д/ф "Реймский собор. Вера, величие и красота" 0+ 17.15 Д/ф "Фантазия на тему актрисы без ампулы. Людья Сухаревская" 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Сати. Нескучная классика... 0+ 19.10 Правила жизни 0+ 19.40 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.50 Тем временем 0+ 20.35 Д/ф "Полак, смирно!" 0+ 21.00, 01.35 Д/ф "Влоколинец. Деревня на земле волков" 0+ 21.15 Острова 0+ 22.20 Х/ф "Маленькие трагедии" 0+ 23.50 Пьедестал красоты. История обуви с Ренатой Литвиновой 0+ 00.20 Ф.Шуберт. Соната ля мажор. Исполняют Гидон Кремер и Олег Майзенберг 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Бухашки" 6+ 04.10 М/с "Смурфики" 6+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 6+ 05.10 М/с "Эскимоска" 6+ 06.00 М/ф "Муравьишка-хвастунышка" 6+, "Волк и семеро козлят" 6+, "Грибок-теремок" 6+, "Путаница" 6+ 06.40, 17.55, 01.00 М/с "Весёлые паровозики из Чаггинтона" 6+ 07.30, 01.45 М/с "Шарлотта Земляничка. Ягодный пирог" 6+ 07.50 Лентяево 6+ 08.30, 02.05 М/с "Миши и Молли" 6+ 09.25 М/ф "Мы с Джеком" 6+, "С борю по сосенке" 6+, "Верлиока" 6+, "Неудачники" 6+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 6+ 10.55 Почемучка 6+ 11.10 М/с "Мук" 6+ 13.45 М/с "Свинка Пелпа" 6+ 15.00 М/с "Випо-путешественник" 6+ 15.40, 03.00 М/с "Загадки Джесса" 6+ 16.40, 00.25 М/с "Бабар и приключения слонёнка Баду" 6+ 18.40 М/ф "Тигрёнок на подсолнухе" 6+, "Почтовая рыбка" 6+, "Пятачок" 6+, "Терем-теремок" 6+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Фиксики" 6+ 20.50 М/с "Новаторы" 6+ 21.20 М/с "Колыбельные мира" 6+ 21.25 Т/с "Классная школа" 6+ 21.50 Навигатор. Агрэйд 12+ 21.55 Т/с "Принцесса слонов" 12+ 22.20 История России 12+ 22.50 Х/ф "Нет чужой земли" 12+ 00.05 Мультфильмы 0+ 00.10 Куда глаза глядят 6+

Вторник, 17 февраля**ПЕРВЫЙ**

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.00 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20, 21.30 Т/с "Выстрел" 16+ 14.25, 15.15, 02.15 Время покажет 16+ 16.00, 04.00 Мужское/Женское 16+ 17.00, 01.20 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.35 Вечерний Ургант 16+ 00.05 Ночные новости 00.20 Структура момента 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00 Характер и болезни. Кто кого? 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Гадание при свечах" 12+ 16.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 0+ 21.00 Т/с "Ликвидация" 12+

НВК САХА

12:00 «Якутия» 12+ 12:15 «Сага сүүрээ» 6+ 12:30 «Үчүгэйин бу сиргэл» 6+ 13:30 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 17:30 «Хотугу сулус» 6+ 18:00 «Саха сирэ» 12+ 18:15 «Үтүө киэһэнэн!» аһаҥас эфир 6+ 18:45 «Күчүээ» 6+ 19:00 «Якутия» 12+ 19:15 «Эргимтэ» 12+ 19:30 «Харах далагыр» аһаҥас эфир ток-шоу 12+ 20:30 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 21:00 «Биһикчээн» 0+ 21:15 «Аал-луук мас» 6+ 21:45 «Сага сүүрээ» 6+ 22:00 «Үчүгэйин бу сиргэл» 6+ 23:00 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 23:30 «Үтүө киэһэнэн!» 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30 Х/ф "Приказано взять живым" 12+ 11.30, 00.50 Х/ф "Фронт за линией фронта" 12+ 15.00 Открытая студия 15.50 Х/ф "Приказано взять живым" 12+ 18.00, 18.30, 19.00 Т/с "Детективы" 16+ 19.30, 20.15, 22.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Х/ф "Такая работа. Отступник" 16+ 23.00 Х/ф "Солдат Иван Бровкин" 12+ 04.00 Право на защиту. Речной круиз 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.00 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15, 22.20 Х/ф "Маленькие трагедии" 0+ 11.45 Пятое измерение 0+ 12.10, 19.10 Правила жизни 0+ 12.35, 23.35 Пьедестал красоты. История обуви с Ренатой Литвиновой 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 А.Пушкин. "Евгений Онегин" 0+ 14.40 Сати. Нескучная классика... 0+ 15.20 Острова 0+ 16.00 Хлеб и Голод 0+ 16.40 Вспоминая великую певицу. Елена Образцова и Альгис Жюрайтис 0+ 17.40 Д/ф "Петра. Город мертвых, построенный набатями" 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Искусственный отбор 0+ 19.40 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.50 Больше, чем любовь 0+ 20.30 Д/ф "История Преображенского полка, или Железная стена" 0+ 21.15 "Игра в бисер" с Игорем Волгиным 0+ 00.05 Великая русская музыка. А.Глазунов. Сюита для оркестра "Из средних веков" 0+ 00.45 Д/ф "Нефертити" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Бухашки" 6+ 04.10 М/с "Смурфики" 6+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 6+ 05.10 М/с "Эскимоска" 6+ 06.00 М/ф "Следы на асфальте" 6+, "Беги, ручейк" 6+, "Принцесса и лядодеа" 6+ 06.40, 17.55, 01.00 М/с "Весёлые паровозики из Чаггинтона" 6+ 07.30, 01.45 М/с "Шарлотта Земляничка. Ягодный пирог" 6+ 07.50 Лентяево 6+ 08.30, 02.05 М/с "Миши и Молли" 6+ 09.25 М/ф "Мы с Джеком" 6+, "С борю по сосенке" 6+, "Верлиока" 6+, "Неудачники" 6+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 6+ 10.55 Почемучка 6+ 11.10 М/с "Мук" 6+ 13.45 М/с "Свинка Пелпа" 6+ 15.00 М/с "Випо-путешественник" 6+ 15.40, 03.00 М/с "Загадки Джесса" 6+ 16.40, 00.25 М/с "Бабар и приключения слонёнка Баду" 6+ 18.40 М/ф "Тигрёнок на подсолнухе" 6+, "Почтовая рыбка" 6+, "Пятачок" 6+, "Терем-теремок" 6+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Фиксики" 6+ 20.50 М/с "Новаторы" 6+ 21.20 М/с "Колыбельные мира" 6+ 21.25 Т/с "Классная школа" 6+ 21.50 Навигатор. Агрэйд 12+ 21.55 Т/с "Принцесса слонов" 12+ 22.20 История России 12+ 22.50 Х/ф "Нет чужой земли" 12+ 00.05 Мультфильмы 0+ 00.10 Куда глаза глядят 6+

Среда, 18 февраля**ПЕРВЫЙ**

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 03.00 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20 Т/с "Выстрел" 16+ 14.25, 15.15, 02.10 Время покажет 16+ 16.00, 04.00 Мужское/Женское 16+ 17.00, 01.15 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.30 Т/с "Слава" 12+ 23.20 Вечерний Ургант 16+ 00.00 Ночные новости 00.15 Политика 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00 Золото инков 12+ 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Гадание при свечах" 12+ 16.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 0+ 21.00 Т/с "Ликвидация" 12+ 22.50 Спецальный корреспондент 16+ 00.30 Санцевая революция. Афера века 12+

НВК САХА

06:00 «Эфиргэ-саха радиота» 6+ 07:00 «Сага күн-Новый день» 6+ 10:00 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 10:15 «Тыыннах дорбоон» 6+ 11:00 «Күчүээ» 6+ 11:15 «Хотугу сулус» телевизионная күрэх 0+ 12:00 «Саха сирэ» 12+ 12:15 «Сага сүүрээ» 6+ 12:30 «Үчүгэйин бу сиргэл» 6+ 13:30 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 17:30 «ТВ фондатытан» 6+ 18:00 «Саха сирэ» 12+ 18:15 «Үтүө киэһэнэн!» аһаҥас эфир 6+ 18:45 «Күчүээ» 6+ 19:00 «Якутия» 12+ 19:15 «Дойдум дыоно» («Бэрдыгэс» ТВ) 6+ 19:45 «Тыа сирэ-олох төрдө» 12+ 20:30 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 21:00 «Биһикчээн» 0+ 21:15 «Сага санаата» 6+ 21:45 «Сага сүүрээ» 6+ 22:00 «Үчүгэйин бу сиргэл» 6+ 23:00 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 23:30 «Үтүө киэһэнэн!» 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30 Х/ф "Приказано взять живым" 12+ 11.30, 02.25 Х/ф "Фронт за линией фронта" 12+ 15.00 Открытая студия 15.50 Х/ф "Солдат Иван Бровкин" 12+ 18.00, 18.30, 19.00 Т/с "Детективы" 16+ 19.30, 20.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Х/ф "Такая работа. Маленькие секреты" 16+ 22.15 Д/ф "Охота на мэра" 12+ 23.00 Х/ф "Иван Бровкин на целине" 12+ 00.55 Х/ф "Аллего с огнем" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.00 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15, 22.20 Х/ф "Маленькие трагедии" 0+ 11.30 Д/ф "Дубровник. Крепость, открытая для мира" 0+ 11.45 Краусый, град Петров! 0+ 12.10, 19.10 Правила жизни 0+ 12.35, 23.35 Пьедестал красоты. История обуви с Ренатой Литвиновой 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 А.Пушкин. "Евгений Онегин" 0+ 14.40 Искусственный отбор 0+ 15.20 Больше, чем любовь 0+ 16.00 Хлеб и Денги 0+ 16.40 Вспоминая великую певицу. Елена Образцова и Важа Чачава 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Абсолютный слух 0+ 19.40 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.55 Д/ф "Обыкновенный волшебник" 0+ 20.20 Д/ф "Нефертити" 0+ 20.30 Д/ф "История Семеновского полка, или Небываемое бывает" 0+ 21.15 Власть факта 0+ 00.05 Елена Образцова и Альгис Жюрайтис. Арии из опер 0+ 01.50 Д/ф "Оноре де Бальзак" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Бухашки" 6+ 04.10 М/с "Смурфики" 6+ 05.00, 08.20, 10.10 Прыг-Скок Команда 6+ 05.10 М/с "Эскимоска" 6+ 06.00 М/ф "Ох и Ах" 6+, "Ох и Ах идут в поход" 6+, "Хвосты" 6+, "Козлёнок, который считал до десяти" 6+ 06.40, 17.55, 01.00 М/с "Весёлые паровозики из Чаггинтона" 6+ 07.30, 01.45 М/с "Шарлотта Земляничка. Ягодный пирог" 6+ 07.50 Лентяево 6+ 08.30, 02.05 М/с "Миши и Молли" 6+ 09.25 М/ф "Три лягушонка" 6+, "Пропал Петя-петушок" 6+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 6+ 10.55 Почемучка 6+ 11.10 М/с "Мила и Стрелка. Озорная семейка" 6+ 13.45 М/с "Свинка Пелпа" 6+ 15.00 М/с "Випо-путешественник" 6+ 15.40, 03.00 М/с "Загадки Джесса" 6+ 16.40, 00.25 М/с "Бабар и приключения слонёнка Баду" 6+ 18.40 М/ф "Пирожок" 6+, "Охотничье ружье" 6+, "Он попался!" 6+, "Что такое хорошо и что такое плохо" 6+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Смешарики" 6+ 20.50 М/с "Новаторы" 6+ 21.20 М/с "Колыбельные мира" 6+

Четверг, 19 февраля**ПЕРВЫЙ**

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55, 02.55 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20, 21.30 Т/с "Слава" 12+ 14.25, 15.15, 01.10 Время покажет 16+ 16.00, 03.55 Мужское/Женское 16+ 17.00, 02.00 Наедине со всеми 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Давай поженимся! 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 23.25 Вечерний Ургант 16+ 00.00 Ночные новости 00.15 На ночь глядя 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 09.00 Песни поколений. Юрий Антонов 09.55 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.00, 17.30, 20.00 Вести 11.35, 14.30, 17.10, 19.35 Вести-Москва 11.55 Т/с "Тайны следствия" 12+ 12.55 Особый случай 12+ 14.50 Вести. Дежурная часть 15.00 Т/с "Гадание при свечах" 12+ 16.00 Т/с "Последний янычар" 12+ 18.15 Прямой эфир 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 0+ 21.00 Т/с "Ликвидация" 12+ 22.50 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+ 00.30 Х/ф "Щит России" 12+

НВК САХА

06:00 «Эфиргэ-саха радиота» 6+ 07:00 «Сага күн-Новый день» 6+ 10:00 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 10:15 «Т.О.К.» интерактивной күрэх 6+ 11:15 «Күчүээ» 6+ 11:30 «Геван» 6+ 12:00 «Саха сирэ» 12+ 12:15 «Сага сүүрээ» 6+ 12:30 «Жизнь прекрасна!» 6+ 13:30 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 17:30 «Хотугу сулус» 6+ 18:00 «Саха сирэ» 12+ 18:15 «Үтүө киэһэнэн!» аһаҥас эфир 6+ 18:45 «Күчүээ» 6+ 19:00 «Якутия» 12+ 19:15 «Питер-life» 6+ 19:30 «Сага сүүрээ» 6+ 19:45 «Вестник Алмаэргиэнбанка» 12+ 20:00 «Дойдум дыоно» («Майя» ТВ) 6+ 20:30 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 21:00 «Биһикчээн» 0+ 21:15 «Сэргэлээххэ сэ-нэргэлээх» 6+ 22:00 «Жизнь прекрасна!» 6+ 23:00 «Саха сирэ-Якутия» 12+ 23:30 «Үтүө киэһэнэн!» 6+

ПЯТЫЙ

05.00, 09.00, 11.00, 14.30, 17.30, 21.00 Сейчас 05.10 Утро на "5" 6+ 08.30 Место происшествия 09.30 Х/ф "Аллего с огнем" 12+ 11.30, 01.45 Х/ф "Фронт в тылу врага" 12+ 15.00 Открытая студия 15.50 Х/ф "Иван Бровкин на целине" 12+ 18.00, 18.30, 19.00 Т/с "Детективы" 16+ 19.30, 20.15 Т/с "След" 16+ 21.25 Х/ф "Такая работа. Противостояние" 16+ 22.15 Д/ф "Я не жалею ни о чем" 12+ 23.00 Х/ф "Берегите женщин" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00, 14.00, 18.00, 22.00 Новости культуры 09.15 Наблюдатель 0+ 10.15 Х/ф "Маленькие трагедии" 0+ 11.25 Д/ф "Петра. Город мертвых, построенный набатями" 0+ 11.45 Россия, любовь моя! 0+ 12.10, 19.10 Правила жизни 0+ 12.35, 23.35 Пьедестал красоты. История обуви с Ренатой Литвиновой 0+ 13.05, 00.55 Т/с "Петербургские тайны" 0+ 14.10 А.Пушкин. "Евгений Онегин" 0+ 14.40 Абсолютный слух 0+ 15.20 Д/ф "Святослав Федоров. Видеть свет" 0+ 16.00 Хлеб и Бессмертие 0+ 16.40 Вспоминая великую певицу. Елена Образцова и Георгий Свиридов 0+ 17.30 Д/ф "Огост Монферран" 0+ 18.15 Главная роль 0+ 18.30 Черные дыры. Белые пятна 0+ 19.40 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.50 Д/ф "Хрустальные дожди. Татьяна Пилецкая" 0+ 20.30 Д/ф "Осовец. Крепость духа" 0+ 21.10 Культурная революция 0+ 22.20 Х/ф "Познавая белый свет" 0+ 00.10 Елена Образцова и Георгий Свиридов. Песни и романсы 0+ 01.50 Д/ф "Иоганн Келлер" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Бухашки" 6+ 04.10 М/с "Смурфики" 6+ 05.00, 08.20, 10.05 Прыг-Скок Команда 6+ 05.10 М/с "Эскимоска" 6+ 06.00 М/ф "Кошкин дом" 6+, "Чуяна" 6+ 06.40, 17.55, 01.00 М/с "Весёлые паровозики из Чаггинтона" 6+ 07.30, 01.45 М/с "Шарлотта Земляничка. Ягодный пирог" 6+ 07.50 Лентяево 6+ 08.30, 02.05 М/с "Миши и Молли" 6+ 09.25 М/ф "Пирожок" 6+, "Охотничье ружье" 6+, "Он попался!" 6+ 10.20, 17.15 М/с "Новые приключения пчёлки Майи" 6+ 10.55 Почемучка 6+ 11.10 М/с "Белка и Стрелка. Озорная семейка" 6+ 13.45 М/с "Свинка Пелпа" 6+ 15.00 М/с "Випо-путешественник" 6+ 15.40, 03.00 М/с "Загадки Джесса" 6+ 16.40, 00.25 М/с "Бабар и приключения слонёнка Баду" 6+ 18.40 М/ф "Самый маленький гном" 6+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/с "Маша и Медведь" 6+ 20.50 М/с "Новаторы" 6+ 21.20 М/с "Колыбельные мира" 6+ 21.25 Т/с "Классная школа" 6+ 21.50 Навигатор. Агрэйд 12+ 21.55 Т/с "Принцесса слонов" 12+

Пятница, 20 февраля**ПЕРВЫЙ**

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.10, 05.10 Контрольная закупка 12+ 09.45 Жить здорово! 12+ 10.55 Модный приговор 12+ 12.10 Женский журнал 12+ 12.20 Т/с "Слава" 12+ 14.25, 15.15 Время покажет 16+ 16.00 Мужское/Женское 16+ 17.00 Жди меня 16+ 18.00 Вечерние новости 18.45 Человек и закон 16+ 19.50 Поле чудес 16+ 21.00 Время 21.30 Голос. Дети 12+ 23.45 Вечерний Ургант 16+ 00.40 Илья Кабаков. В будущее возмрут не всех 16+ 01.45 Х/ф "Меняющие реальность" 16+ 03.40 Х/ф "Где моя тачка, чувак?" 16+

РОССИЯ1

05.00 Утро России 08.55 Мусульмане 09.10 В огнедышащей лаве любви. Светлана Светличная 12+ 10.05 О самом главном 12+ 11.00, 14.00, 17.0

— Чуукаар оскуолатын 100 уонна Хорула оскуолатын 85 сылыгар —

Чинг билини биэрбиттэрэ

Орубуна үйэ анаара анаара өттүгэр 1965 с. саас Хорула оскуолатын 8-с кылааһын бүтэрэри сырыттапыттына Чуукаар 8-с кылааһын үөрэнээччилэрэ грузовой массынанан соһучу "шефтэһэ" диин тийээн кэлбиттэрэ. Спорт араас көрүгнэригэр күрэхтэстибит, кэнсиэр, үнкүү, добордохуу буолла. Дьоммут сүрүн сороктара агитационнай буолан табыста. Аны күһүн кинилэргэ саҥа аһыллыахтаах 9 кылааска үөрэхпитин салгырдытыгар барыбытын ыңгырдылар. Кырдык биһиги оҕолору да, кинилэри кытта тэннээхтэрин курдук үөрэ-көтө сылдыар кылаастарын салайааччытын С.М.Ефремовы кэпсээннэрин, агитацияларын наһаа сөбүлээн купуутун туттарбыппыт дииххэ сөп. Ол саас, сайын сүбэлэһи бөҕө буолбуппут. Миигин, ийэм учуутал буолан буолуо, саҥа аһыллар оскуола базата, учуутал-лара үрдүкү кылаастары үөрэтэр уопуттара суох диин, Мархаба эбэтэр Ньурба үөрэнэрбэр сүбэлир, "ыххайар". Күһүнүгэр тийээн кылааспыт анаара Дьокуускайга анал орто үөрэхтэргэ: медицина, культ-просветка, т/х техникумдар киридилэр, биэр уолбут өссө армияҥа ыңгырыллан барда. Алексеева Валя Мархаба үөрэнэр буолла (кэлин биһигини кытта барсыбатабыттан хомойбута, отой хойут биһиги одноклассникпыт Никита Осипова (Чуукаар) кэргэн тахсыбыта. Эрдэ дьоллоох ыал буолуохтаахтара уһаатабыт...).

Хорулаттан кэлбит 9 оҕо, Чуукаар, Өгөлдөө оҕолоро бары тутуспутунан, онно эбии Күндээ-дэттэн - 2 (Варламова Надя, Михайлова Алиада), Чаппандаттан Элегяева Валя, барыта 32 оҕо буолан 9 кылааска үөрэхпитин саҕалаабыппыт.

Хорулаттан кэлбиппит:

1. Алексеева Тоня эрдэ өлбүтэ.
2. Семенова Ольга - Антонова.
3. Солтуева Марина - Антонова.
4. Николаева Ирина - Дьокуускайга олоһор, медсестра.
5. Иванов Валерий - Хорулаҥа суоппар.
6. Иванов Миша - физрук этэ, өлбүтэ.
7. Кириллин Волода - механик, учуутал этэ, өлбүтэ.
8. Степанов Ариан - Антоноваҥа олоһор, ИП.
9. Федоров Евгений - Маарга учуутал.

Билигин биллэххэ орто оскуола аһыллытын Чуукаар нэһилиэнньэтэ нэһилиэк сайдытыгар суолтатын өйдөөн, өссө 1963 сылтан күскэ туруорсубуттар эбит. Ол туһунан оччотооҕу оскуола дириэктэрэ, история учуутала Прокопьев М.Я. "Орто оскуола аһыллыты" диин ахтытыгар аахпыт: "Оччолорго орто оскуола Ньурба, Мархаба, Маалыкайга эрэ баара. Онон атын тыа нэһилиэктэриттэн чуукаардар биэр бастагынан орто оскуоламмыттар. Онно сүрүн куоһурунан атын сирдэртэн кэлэр оҕолору мунһаммыт элбэх оҕолоох уонна олору интернатынан хааччыйар буолан орто оскуола аһылларын, онтон саҥа оскуола тутуларын ситиспибит", - диин ахтар Прокопьев М.Я.

Кылааспытгар элбэх буолан араас таһымнаах, үксүбүт эрдэ хастыыта эмэтэ кылааска хаалыт буолан араас саастаах этибит. Араас иитиилээх, араас сирдэртэн кэлбит оҕолор буолан үөрэтэргэ ыарахан соҕус эбиипт буолуо. Оскуола материальной базата мөлтөөбө, сөптөөх педкадыр да тийбэтэ баар суол этэ. Ол эрэн кыахтарын барытын туһанан, кыһамнылаахтык ис сүрэхтэриттэн күүскэ үөрэппит учууталларытын ахтыахпын баарабын.

Бастатан туран, бэйэтэ үөрэтэн немец тылын билбит Федоров Е.В. немец уонна нуучча тылларыгар үөрэппитэ. Кини холку куолаһынан киһи иһиттэр истэ олоһон курдук бэрт арааһы, кэрэни, сонуну кэпсириин, коллекциятын (бонистика-харчы арааһа, историята) көрдөрөрүн умну-баппын. Элбэхтик кэрэни кэрэхсиригэ үөрэтэргэ. Нуучча улуу художнига И.Е. Репин "Не ждали" диин көрдөххө боростуой хартыыната диригт баай ис хоһооннооҕо уруһуйдана сылдыарын арыһытын сөхпүпүн өйдүүбүн. Кэлин СГУ-га устудьуйуу сылдыан биригэ үөрэммит табаарыс-

пынаан Валентин Федоровтыын киһиэхэ сылдыан аһырыт, сүбэ-ама ыларбыт, ирэ-хоро сээр-гээр этибит. Кини тыл, литература институттар аспираннаабыта, онтон филологической наука кандидаттын көмүскээн учуонай-сэкиретээринэн үлэлээбитэ.

Разин Васильевич Иванов химияны, биологияны биридэ да учебнигин, тэтэрээтин көрбөккө туран өйүттэн, барыбытын тоно-луппака көрөн туран, бары суруйарбытын хонтуруулаан уруогу толору, сыыс тыла суох, барытын лоп-бааччы, чуолкайдык үөрэтэргэ.

Онус кыласка собуруу Саратовскай уобаластан сабыс саҥа үрдүк үөрэҥи бүтэрбит эдэркээн баһайы нуучча кыргыттары Гаринына Галина Федоровна, Латышева Галина Егоровна, Яровицына Фаина Григорьевна математика, нуучча тылыгар, литературагыр наһаа кыһаллан туран үөрэппиттэрэ. Нууччалык кэлсэтэр-илсэтэр үөрүйэҥэ суох буолан соччо эппиэтэбэт, мениктир эгин этибит. Оччотооҕо өссө сэтэрэн туран, соробор харахтарын уутун тоҕо-тоҕо харса суох үөрэппиттэрэ.

Отгон уруок тас өттүгэр араас ооньнууларга тэнгнэ оонньооллору, дууһаларыттан үөрэллэрэ-көтөллөрө. Фаина Григорьевна тириилээх хаатынкалаах бэл футболлаан уолаттардыын тэнгнэ оонньоон, гол киллэрдэбинэ өрүтэ ойуоккалыра бу баарга дээр. Бу учуутал кыргыттары бары сөбүлээбиппит, бэл таптала билиниэх курдук тылаһар табаарыстарбыт бааллара. Хомойуох иһин, бу кыргыттар манна дьоллорун булбакка кэлин уһаабакка дойдулаабыттар этэ.

Оскуолабытын 1967 с. сайын бары бүтэрбиппит. Чуукаар оскуолатын, нэһилиэк салалтата дьонуннаах банкеты тэрийээн, сити-хотуу аттестатын туттаран олох киэн аартыгар үктэннэрбиттэрэ.

Үгүспүт үрдүк, анал орто үөрэхтэргэ туттарсан (куонкуруска хапсан) киирбиппит. Бэл Элегяева Валя, Павлова Лина Москваҥа медицинскай институтка киирбиттэрэ. Бастагы "блин" (выпуск) сөпкө "буһан" тахсыбыта дииххэ сөп.

Мин аттестаттар нуучча тылыгар "3", историяҥа "4" сыаналаах бастаан юридическойга, онтон историческойга туттарсан, аттестаттын сыаналарын бигэргэтэн куонкурсу аһан, ити үөрэхтэргэ киирэн үөрэнэн бүтэртэ-битим. Онтон ити предметтэргэ бэл барыта "5" сыаналаахтар провалланнар, эбэтэр "3" ыланнар киирбэтэхтэрин билэбин. Онон Чуукаар оскуолатыгар ылбыт чинг билибинэн киир туттабын.

Бүтэһиктэр, оскуолабыт дириэктэрэ, историяҥа М.Я. Прокопьев инниккени өтө көрөр салайааччы эбитин бэлиэтибин. Оройуонҥа тарбахха баттанар, сиппит-хоппут, баай экспонаттардаах музейи тэрийсипит, төрөөбүт кыраайы үөрэтигэ интэриэһи үөскэппитин билэбин. Ити баһар мин историк буоларбар олук уурбута буолуо. Кини Хорула оскуолатыгар 1949-51 сс. мин аҕалаах ийэбин кытта биридэ үлэлэбиптин, добордоспутун туһунан ымпыгар-чымпыгар тийэй истин ахтыы суруйан хааллардытыгар махталым мунгура суох.

Итинник махталы тиэрдиэхпин баһарабын 10 кылааска үөрэнэрбэр олордон дьийлээбит, аһаптыт, тэрийбит, мааньлаабыт Чуукаар дьонун ыалыгар Федоров Егор Моисеевичка (сөпхуос оробучайа, туттааччы) уонна Кулатова Мария Федотовнаҥа (балаһына медсестрата).

Сүгүрүйэбин оччотооҕу да биһигини үөрэтиспит, иитиспит Чуукаар дьонугар, күн сириттэн эрдэ күрэммит уонна билигин баар үтүө-мааны доботторбор.

Е.Е. ФЕДОРОВ,
юрист, историк,
учууталлар Уччууталлара,
Маар сэл.,
орто оскуола I выпускнига.

— Хатыы оскуолатын оҕолоро суруйаллар —

Утүө күнүнэн, таптаан ааҕар, күүтэр "Ньурба" хайааптыт!
Биһиги оскуолабыт быйыл саас 85 сааһын туолуохтаах. Онон оскуолабыт туһунан суруктарытын, хоһооннорбутун ытабыт.

**3 кылаас кэлктиибэ,
Мария Борисовна.**

Мин оскуолам

Биһиги оскуолабыт аһыллыбыта 85 сэл буолла. Бу оскуолаҥа мин хос эһэм, хос эбэм, эһэм, эбэм, онтон ийэм үөрэммиттэрэ. Кинилэр Хатыы оскуолатыгар үөрэнэн үтүө дьон буолбуттара. Былырын саас Дьокуускай куораттан манна үөрэнэ кэлбитим.

Биһиги кылааспыттар ил-лээхпит. Перемаларга биридэ оонньуубут. Араас күрэхтэргэ кытабыт. Саҥа Дьыла испанец буолбутум. П. Тобуроокап хоһоонноругар инсценировка туруора сылдыабыт.

Мин манна үөрэнэрин сөбүлүүбүн. Барыларыгар ситиһини баһарабын.

Сайаана ТИМОФЕЕВА.

Биһиги быйыл үгүс кылаас-тарбыт. Кылааспыттар уоммут. Биэс кыыс уонна биэс уол буолан учууталбытыгар Мария Борисовна үөрэнэбит.

Сарсыарда үөрэнэн баран эбит кэнниттэн араас эрчилли-лэргэ сылдыабыт. "Флораҥа" үүнэйини үөрэтэбит, "Остуоруйаҥа" остуоруйа ааҕабыт, истэбит, "Компьютернай графикаҥа" уру-һуйдуубут, бэчээттиибит, таблица онгробут.

Мин саамай сөбүлүүр уруогум саха тыла уонна уруһуй. Саха тылыгар аахпыттан суруйан баран салгы айан ситэрэрбин сөбүлүү-бүн. Онтон уруһуй уруоҕар арааһы уруһуйдуурбун, өнү үөрэтэрбин ордоробун.

Оскуолабын сөбүлүүбүн, тап-тыбын. Кини куруук сайда тур-дун.

Настя ЕФРЕМОВА.

Мин бастаан оскуолаҥа кии-рэрбэр наһаа үөрбүтүм. Манна ааҕабыт, суруйабыт, остолобуойа аһыбыт, физзальгар эрчиллэ-бит. Биһиги кылааспыттар быйыл икки саҥа оҕолор кэлбиттэ-рэ. Онон уон буолбуппут. Оскуо-лабар үчүгэйи баһарабын. Дьом-мун, учууталбын үөрдүөм дии саныбын.

Оскуолам, төрөөбүт күнүм чу-гаһаабытынан!

Миша ДАНИЛОВ.

Манна араас дьон үөрэнэн, үлэ-лээн ааспыттарын истэр олуһ интэриэһинэй эбит.

Мин оскуолабар үөрэнэн эл-бэх ситиһини, үчүгэй үөрэҥи ылаахпын баһарабын, үчүгэй үлэһит буолуо дии саныбын. Биһиги оскуолаҥа үөрэнэр пред-меттэрибит, дьарыктарбыт сайдар-бытыгар туһалаахтар. Онон бол-бойон истэн үөрэнэрибит, уруок-тарбытын кичэйэн толоробут наадалаах. Онон оскуолабар үөрэ-көтө кэлэбин.

Оскуолабар үрдүк ситиһи-лэри баһарабын.

Любомира ВАСИЛЬЕВА.

Мин быйыл күһүн Хатыы орто оскуолатыгар үөрэнэ кэлбитим. Манна элбэхтик ааҕар, суруйар, куонкурустаттар кыттар эбиттэр. Эбэт кэнниттэн суокка эрчиллэ кэлэбит, ааҕыга, суруйууга.

Мин табаарыстаһар уолум Миша Данилов. Кинилиин пере-менаҥа биридэ оонньуубут. Мин оскуолабын таптыбын кини ыраас, сырдык.

Павел ФИЛИПОВ.

Эйиэхэ уруй буоллун!

Алина ИВАНОВА.

Оскуола

Оскуола диин оҕолор
Куруук саныр сирдэрэ
Оскуола диин оҕолор
Куруук сайдар сирдэрэ.

Ким барыта оскуола,
Кини аанын аспыта,
Паартатыгар өр олоһон
Ааҕар, суруйар буолбута.

Игорь Анисимов.

Алта саастын туоламмын
Оскуолаҥа үөрэнэбин
Болбойон мин истэбин
Учууталым кэпсээнин.

Кыһаллан үтүктэбин
Учуутал суруйбутун
Ол эрэн истибэттэр
Тарбахтарым миэннэрэ.

Оскуолаҥа үөрэнэр
Олуһ, олуһ үчүгэй
Элбэҥи билиэбим
Элбэҥи сатыабым.

"Сулус" такси
Ньурба-Дьокуускай-Ньурба
хайысханнан үлэлиир.
Билет, квитанция бэрлэлэр.
ОГРН 313144515700012
Телефон 8-914-278-10-44.

Такси "Ураанхай"
работает с 7 ч. утра до 12
ч. ночи, в выходные
круглосуточно, выполняет
рейсы в близлежащие
наслега, а также
ежедневные междугородние
рейсы Ньурба-Якутск,
Ньурба-Мирный и обратно.
2-21-11, 8-914-100-00-97,
8-924-171-26-22,
8-968-153-19-97.

Присим принять активное участие!
Администрация МО "Город Ньурба" принимает заявки от населения (ходатайства) о наименовании улиц в новых микрорайонах г. Ньурба.
Желающих просим подойти по адресу: г.Ньурба, ул.Ленина, 30, каб. 3, телефон 2-37-05.

Денис СЕМЕНОВ.

Мин оскуолабын таптыбын. Онно элбэх оҕо үөрэнэр. Биһиги оскуолабыт хас сэл айы улары-яан, сайдан иһэр. Сир барыта оскуолаттан сайдар. Оскуола суоҕа буоллар ким да аахпат буолуо этэ.

Үөрэхтээх киһи тугу барыны билэр. Сотору II кылаастар оскуоланы бүтэрэн эрэллэр. Оскуолаттан ылбыт билиһинэрин олох-торугар туттуохтара. Онон мин оскуолаҥа 3 кылааска үөрэнэбин. Мин эмиэ убайдарым, эдьиийдэр-им курдук барыны барытын би-лиэхпин баһарабын.

Оскуолаҥа үөрэнэр
Олуһ, олуһ үчүгэй.
Билии киэн аанын
Нэлэччи кини аһар!

Кырдыбаас оскуолам
Билигин да эдэр
Чуораан чугдаарар тыаһа
Хаһан да кырытыннарбат.

Оскуолам барахсан
Утүө санааны хаалларар!
Эйиэхэ эбэрдэ буоллун

Матрена ЯДРИХИНСКАЯ.

Тапталаах оскуолабыт,
Биһигини элбэххэ үөрэтэр,
Араас кинигези аахтарар
Оонньууну оонньотор,
Минньегэстик аһатар.

Үлүүгүгүнэн эбэрдэ!
Эбэрдэ, учууталларга!
Эбэрдэ, оҕолорго!
Эбэрдэ барыгытыгар!

Боря АНИСИМОВ.

— Реклама —

Продаю
1996 с., үчүгэй туруктаах, лебедкалаах
УАЗ-тент, Логосол М-7 мини-пилорама.
8-914-268-11-03, 8-914-234-98-55.
Земельный участок в Убайе 10 соток, с
отоплением, дороге. **8-914-285-90-68.**
Убайаанга улахан уһаабалаах чааһы-
най дьиз, ц/о холбуонун сеп, деко-
мүөннэрэ атыга бэлэм. **8-914-285-66-96.**
Убайаанга оһобуон оттулар чааһы-
най дьиз, оскуола, д/сад, останова,
маһаһын чуғас. **8-914-279-51-61.**

Тулалыыр эйгэбэ негативнай дьайы (НВОС)

Кыһынгы кэмнэ күннэтэ көрө үөрэммит хочолунайдарбытыгтан тахсар буруо тулалыыр эйгэбэ, тыһнар салгыммытыгар буортугун туһунан улаханньык куйабытыгар-мангыбытыгар оуустарбаппыт. Ол эрэн манньык буруо атмосферага араас буортулаах веществолары таһаарара биллэр.

Улахан оробуочай бөһүөлэттэргэ, куораттарга, хочолунайыннан оттунар, улахан гаражтаах, сыбааркалыыр сыахтаах элбэх тэрилтэ баар сирдэригэр чоһ, газоконденсат, ниэп оттук, бензин, сэлээркэ уо.д.а. умайар-ууллар матырыйаал умайытын түмүгэр тахсар буруо салгыны биллэ киртитэр, хара быллыт, смог буолан, нэһилиэн-нэһлээх пууннар үрдүлэригэр муньбулар.

Атмосфернай салгынна буортулаах веществолары таһаарар, **тулалыыр эйгэбэ негативнай дьайылаах (НВОС) эбийиэктэр** стационарнай уонна көһө сылдыар источниктарга араасаллар. Үөһэ ахтыллыбыт хочолунайдарбыт, ону таһынан гаражтар, сыбааркалыыр сыахтар - стационарнай источниктарга, оттон транспортнай тээһиникэ, массыналар - көһө сылдыар источниктарга кирииллэр.

Экологтар чинчийилэринэн, промышленнай оттук, ГСМ умайытын түмүгэр тахсар буруо тулалыыр эйгэбэ куһаҥан дьайыта дакаастанан турар. Киһи-аймах төһөнөн сайдар, оларор, үлэлиир усулуобуйатын онгостор да, оччонон тулалыыр эйгэбэ уонна бэйэтигэр буортуу ажалар.

Экологической төлөбүр диэн тугуй?

2002 с. тохсунньу 10 к. ФС-7№-дээх "Об охране окружающей среды" Федеральной сокуонунан тулалыыр эйгэбэ негативнай дьайы (НВОС) оноһуллар үлэ көрүнүттэн тутулуга суох (производственной, производственной суох уо.д.а.) төлөбүр олохтоммута, ол **экологической төлөбүр** диэн ааттанар.

Экологической төлөбүрдэр юридическэй сирэйдэртэн, индивидуальной предпринимателлэртэн уонна омуһ дойдуларыттан сылдыар физическэй сирэйдэртэн тутуллаллар.

Айылбаны туһанааччылар негативнай дьайыларынан манньык көрүнгөрүн иһин төлөбүр олохтононо:

- стационарнай уонна көһө сылдыар источниктартан атмосферага бырабыллар киртитэр веществоларга;
- сир үрдүгэр уонна сир аннынаабы баар уу эбийиэктэригэр киртитэр веществолары түһэригэр;

2014 сыл биһиги нэһилиэк киэн туттар биір дойдулаахпыт, СӨ биллиилээх государственнай, общественной деятелэ, Верховнай Сэбиэт бэрэссэдээтэлэ, СӨ бочуоттаах гражданина А.Я. Овчинникова төрөөбүтэ 100 сааһын үбүлүөйүгэр ананан республика үрдүнэн үгүс элбэх тэрээһин ыытылынна.

СӨ Бырабыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлэ Г.И.Данчикова 2013 с. тохсунньу 14 күнүгэр А.Я. Овчинникова 100 сыллаах үбүлүөйүн бэлэтиир туһунан 10 №-дээх дьаһалыгар олоһуран өрөспүүбүлүкэтээби, оройуonnaабы, нэһилиэктээби былааннар ылыллан үлэ барда.

Оскуола оҕолоруттан сабалаан араас тэрээһиннэр ытылыллылар: тематическэй биэчэрдэр, бэсидэлэр, викториналар, уроктар, музейнай уруоктар. Маны оройуonnaабы үөрэҕири салаата уонна Норуоттар добордоһууларын музейа илээн-сабалаан ытыллар. Биһиги быыстапкалыыр

үөрэтэр кииммит үлэһитэ Захарова П.М. олохтоох телевидениега, радиога биэриилэрэ табыстылар. "Ньурба", "Огни Ньурбы", "Кыым" хаһыаттарга элбэх ыстатыйалар бэчээттэннилэр.

Биһиги нэһилиэккэ А.Я. Овчинникова аатынан биір улдууса ааттанна. Олохтоох кулууппун "Түһүлгэ" сынныалааг киинэ 2014 сыллааха А.Я. Овчинникова аатын сүкпүтэ, мемориальной дуоска аһылыгыта үөрүүдээх быһыыгамайгыга ытыллыбыта.

Муус устар ыйга Дьокуускай куоракка Антоновка, Чаппанда күннэрэ ытыллыбыттара. Манна төгүрүк остуолга биір дойдулаах-

Тулалыыр эйгэбэ дьайы иһин

Экологической төлөбүр диэн тугуй уонна ханнык түбэлтэбэ туттуларый? Ол туһунан айылба харыстабылын Бүлүүтээби бассейновой кэммитэтин салайааччыта Анатолий Александрович АЛЕКСЕЕВЫ кытта кэпсэтибит.

- тобохтору тарбатыгы.

Экологической төлөбүр кыбаарталга биірде, о.э. сылга түөртэ, төлөнөр. Экологической төлөбүрү ааһан таһаарытын кэмигэр (отчуоттанар кэм, кыбаартал кэннэ кэлэр ый 20 чыһылатыгтан хойутаабакка эрэ) биэрбэтэхтэргэ экологической информацияны кистээһин иһин РФ Кодексын административнай быраабы кэһии туһунан 8.5 ыстатыйатынан (30.12.2001 с. №195-ФЗ) дуоһунастаах сирэйдэргэ - 1000 солк.-тан 2000 солк. диэри, юридическэй сирэйдэргэ - 10 тыһ. солк.-тан 20 тыһ. солк. диэри административнай ыстараап туттуллар.

РФ Кодексын административнай быраабы кэһии туһунан 8.41 ыстатыйатынан (30.12.2001 с. №195-ФЗ) тулалыыр эйгэбэ негативнай дьайы иһин төлөбүрү олохтооммун төлөбүтөхтөргө административнай ыстараап туттуллар: дуоһунастаах сирэйдэргэ - 3000 солк.-тан 6000 солк. диэри, юридическэй сирэйдэргэ - 50 тыһ.солк.-тан 100 тыһ. солк. диэри.

Сүрүн төлөөччү — "АПРОСА-Ньурба" ААО

Улуус территориятыгар үлэлиир оларор тэрилтэлэргэ стационарнай уонна көһө сылдыар источниктар, ол эбэтэр төһө хочолунай, гараж, сыбааркалыыр сыах, транспортнай тээһиникэ баарын кэмтитэт үлэһиттэрэ былааннаах бэрэбиэркэлэри ытыты түмүгэр чуолкайдьылар. Ньурба улууһугар тулалыыр эйгэбэ дьайылаах хаһаайынныыр субъект быһыытынан сыллата 100-тэн таһа тэрилтэ учуоттанар. Бу сыһапар кэмтитэн кэмигэр хаһаайынныыр (тэрилтэлэр аһыллаллар, сабылаллар, холбоһоллор), билингги туругунан 77 тэрилтэ баар.

Ньурба улууһугар экологической төлөбүрү сүрүн төлөөччүһүн "АПРОСА-Ньурба" ААО буолар. Нахын алмаастаах сиригн туһага таһаарар бөдөн промышленнай тэрилтэттэн кэнники икки сылга олохтоох бюджетка 10 мөл. солк. кирибит.

Экологической төлөбүрү алмаас тэрилтэтин сэргэ атын улахан тэрилтэлэр "Вилройавтодор" ААО, Ньурбатаабы көтөр фабрикага, Арбаангы электрическэй ситимнэр (ЗЭС) НьФ, ОДКХ НьФ уо.д.а. төлүү олохтоолор.

Экологической төлөбүр 40%-на олохтоох муниципальная бюджетка, 40%-на өрөспүүбүлүкэ бюджетыгар уонна 20%-на федеральная бюджетка түһэр.

Апта тэрилтэ ыстарааптанна

Тохсунньуга, СӨ Прокуратура тыһыиытынан, айылба харыстабылын Бүлүүтээби бассейновой кэммитэтэ тулалыыр эйгэбэ куһаҥан дьайылаах кэҕкэ хаһаайынныыр субъектары прокурорскэй бэрэбиэркэлээһингэ кытынна. СӨ Росприроднадзорун Управлениятын учуотугар турбат, онуоха сөп түбэһэр төлөбүрү онгорбокко оларор уонна атмосфернай салгынга киртитэр веществолары бырабарга көнүлэ суох тэрилтэлэр бэрэбиэркэлэннилэр.

Түмүгэр 6 тэрилтэ НВОС экологической төлөбүрүн төлөбөккө олохтоһуун иһин эппизитинскэ тардылланар, уопсайа 1 мөл. 325 тыһ. солк.-га ыстарааптанниллар. Кирилэргэ РФ КоАП 8.21. ыст. 1 ч., 8.41. ыст. көрүллэр административнай ыстараап миэрэтэ туттулунна, итиэннэ предписаниелар туттарылынниллар.

Тулалыыр эйгэбэ негативнай дьайыны онгорор юридическэй сирэйдэр уонна индивидуальной предпринимателлэр манньык дьайыларынан иһин хайаан да төлүөхтээхтэр. Ону тэнэ стационарнай источниктан атмосфера салгыныгар буортулаах (киртитэр) веществолары бырабылар РФ Бырабыталыстыбата олохтообут бэрээдэгинэн тулалыыр эйгэ харыстабылыгар сулаарыстыбаннай салайыны ытытар РФ субъектарынан ситэриилээх былааһын органынан, тулалыыр эйгэ харыстабылыгар ситэриилээх былаас федеральной органынан территориальной органынан бэриллибит көнүлээх буолуохтаахтар.

Көңүлү ыларга техникескэй бырайыак ирдэнэр

Тулалыыр эйгэбэ негативнай дьайылаах стационарнай источниктардаах производството, тэрилтэ атмосферага буортулаах веществолары мунгуутор көнүлэнэр бырабыларга (предельно допустимые выбросы) техникескэй бырайыактаах (проект ПДВ) буолуохтаах. Манан экологической төлөбүр кээмэйэ олохтононо.

Стационарнай источниктарыгар техникескэй бырайыактаах тэрилтэлэргэ салгынгга буортулаах веществолары бырабылаа көнүлү (разрешение) СӨ айылба харыстабылын министиэриститэтэ, Росприроднадзор СӨ управленията биэрэллэр. Көңүлэ суох салгынгга буортулаах дьайыны онгору оларор тэрилтэлэр, юридическэй сирэйдэр, РФ КоАП 8.21. ыст. 1 ч. НВОС экологической төлөбүрүн лимиты таһынан бырабылаа (за сверхлимитный выброс) диэн 25 төгүл улаатыннарлыбыт суумматынан, 180 тыһ. солк.-тан 250 тыһ. солк.-га диэри, төлүүлэр.

Көһө сылдыар источниктарга (перевидной) көнүл ирдэнлилбэт.

Салгы киртийиитэ кыайан чинчийлибэт

Ньурба улууһугар тулалыыр эйгэбэ негативнай дьайылаах источниктар тыһнар салгымытын төһө киртитэллэрэ билинггитэ кыайан учуоттаммат. Улууска атмосфернай салгын туругун бастайааннай кээтэн көрүү техникескэй өтүгүнэн кыалалык. Бассейновой кэммитэт лабораториятыгар салгын киртийиитин кээмэйдиир стационарнай мониторинговай аппарат суох. Манньык аппаратура Мииринэйгэ, Нерюнтрига, Дьокуускайга эрэ баар.

Уопсайынан, тыһыс тыһылаах Саха Сириг регионугар салгыны кээтэн көрөр инновационнай технологиялар кириллэрэ уустуктардаах. Холобур, ОДКХ ГУП хочолунайдар турбаларыгар кирдээх буруону ыраастыырга аналлаах сетчатый фильтралары туруора сылдыбытытаах эбит. Онтукалара кыһын кырыаран, бүөлөнөн хаалар буолан, туттуллубат буолбуттар.

Хас биирдйи регион усулуобуйатыгар, спецификатыгар сөп түбэһэр технологиялар оноһулуохтаахтар. Бу боппурос федеральной таһымга быһаарылыахтаах.

Оттон тулалыыр эйгэбэ негативнай дьайылаах тэрилтэлэр, мантан тутулуга суох, айылбаны харыстыыр сокуоннары тутуһарга дьулуһуохтаахтар.

Раиса НИКИФОРОВА.

- А.Я.Овчинникова 100 сааһа -

Кини аата умнуллубат

тарбытын кытары санаа атаһа-һаабыта буолуба. Үчүгэй үөрэхтээх, актыбыыс уонна спортсмен олоҥорго номинация туттартаабыппыт. Кизэхэ икки нэһилиэк кыттыһан Саха тыһаатырыгар улахан кэнсиэр көрдөрбүпүт үрдүк таһымна ытыллыбыта. Оһуокай, ностальжи үгкүү, сарсыныгар музейга, Орто Дойдуга, Ил-Түмэн депутаттарын кытта көрсүһүү буолуба.

Кулун тутар ыйга Антоновкага үгэскэ кубуллубут 6-с сылын Марианна Михайловна Иванова бырайыагынан региональной "Автоледи" күрэх ытыллыбыта.

Бэс ыйыгар оройуonnaабы тыһаах А.Я. Овчинникова үбүлүөйүгэр аһаммыта. Манна кыһа Иванова Елена Алексеевна Дьокуускай куораттан кэлэн кыттыһыны ылбыта. Антоновкага уруутайамаҕа элбэх. Васильева Христина Михайловнага үс хонон ыалдыттан барбыта, урууларынан-аймактарынан көрсүүү тэрийбитэ.

Сэтинньи ыйга Дьокуускай куоракка А.Я. Овчинникова аатынан суол хаһаайыстыбатын музейа аһыллыбыта. Манна биһигиттэн баһылыкпыт Михайлов Д.А. уонна Захарова П.М. баран кыттыһыны ылбыттара.

2015 сылга олунньу 6 күнүгэр Дьокуускайга А.Я. Овчинникова 100 сыллаах тэрээһинин сабылалаһына буолан ааста. Оно биһиги нэһилиэктэн уруулары-аймактара уонна нэһилиэк общественноһа кыттыһыны ылбытыт. А.Я. Овчинникова 100 сыллаах үбүлүөйүн тү-

мүктүү күннэригэр Ньурбаттан улуус баһылыгын социальной хайысхага солбуйааччыта Дондокова С.Б. салайааччылаах 30 киһи буолан бара сырыттыбыт. Ол иһингэр Октябрьскэй нэһилиэктэн 12 киһи кыттыһыны ылбытыт.

Олунньу 6 күнүгэр Саха тыһаатырыгар кизэхэ 5 чаастан торжественнай биэчэр ытытылынна. Манна дьон мустар кэмигэр А.Я. Овчинникова туһунан киинэ көстө турда. Бу киинэни 2 сыллаагыта Москвадан кэлэн устан барбыттара.

А.Я. Овчинникова чугас аймахтара Васильева Христина Михайловна, Николаева Людмила Николаевна, Иннокентьева Анна Федотовна, билигин Дьокуускайга оларор Андреев Владимир Николаевич уо.д.а. аймахтара, Октябрьскэй нэһилиэк баһылыгын социальная боппуруостарга солбуйааччыта Захарова М.П., олохтоох дьаһалта испэсэлиһэ Хохсоторов Л.П., нэһилиэк актыбыһанай позициялаах дьон Тимофеев В.И., Захарова П.М., Пахомова Л.И. кыттыһыны ылбытыт.

Мунньабы иилээн-сабалаан ыытта СӨ Бырабыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлэ Данчикова Галина Иннокентьевна. А.Я. Овчинникова ол сабана үлэлээн-хамсаан аастыгын ахан-санаан аастылар. Ил Түмэн мунньабын бэрэссэдээтэлэ Жирков Александр Николаевич, СӨ Ытык Сүбэтин бэрэссэдээтэлэ Л.Н.Григорьева, СВФУ ректора Михайлова Е.И. эбэрдэ тыл эттилэр.

А.Я. Овчинникова төрөппүт кыһа РФ үөрэҕиригэр туйгуна Иванова Елена Алексеевна оҕо сааһын умнуллубат кэмнэрин, ийэтин туһунан истинник-иһирэхтик кэпсээтэ.

Театр иккиһ этээһингэр А.Я. Овчинникова олоҕун, үлэтин-хамнаһын кэпсиир быыстапканы Дьокуускайдаагы Национальной библиотекага тэрийдэ. Бу быыстапкага туруоруллубут А.Я. Овчинникова туһунан архып матырыйаалара, кинигэлэр, хаартыскалар "Бичик" кинигэ кыһатын кинигэлэрин быыстапката дьон болдомтотун тартылар.

Олунньу 7 күнүгэр Ил Түмэн депутата, Ньурбатын туһугар ис дуһатыгтан кыһалар, сүбэлиир-амалыыр, көмөлөһөр киһибит А.А. Григорьева Антоновка делегациятын Ил Түмэнгэ үлэлиир хонугар приемнаата. Итии чэй иһэ-иһэ инники үлэтитин былааннаатытыт, өрүү буоларын курдук сүбэ-ама биэрдэ. Ити күн кизэхэ А.Я. Овчинникова олохтоох дьэтигэр кыһа Е.А.Иванова ыгыран ыалдытытта. Александра Яковлевна хохуулар үлэлээбит остуола, оннооһор утуубут ороно кини баарын курдук хомуллан турар...

Ити курдук киэн туттар биір дойдулаахпыт А.Я.Овчинникова ны доно-сэргэтэ өрүү ахтар-саныыр, кини онгорбут үтүөгүн умнубат.

М.П.ЗАХАРОВА, Октябрьскэй нэһилиэк баһылыгын социальной хайысхага солбуйааччыта.

Мин, Токусарова Марфа Петровна, бэс ыйын 18 күнүгэр 1934 сыллаахха Омолдоон нэһилиэгэр холкуоско кэргэннэр төрөөбүтүм. Оҕо сааһым "Куйбышев" холкуоска ааспыт.

1942 сыллааха аҕам Токусаров

Мэлдьи үлэ үөһүгэр сылдыбытым

Петр Дмитриевич Аҕа дойдутун көмүскүү Сэбиэскэй Аармыйа кэккэтигэр ынгырыллан сэршилэһэ аармыйаҕа барбыта. Ийэбинэн үс буолан хаалбыппыт. Ийэм хонууга үлээбитэ, онно эдьийбинээн омурҕанга уу баһан, чэй өрөн биэрэр этибит. Кинини билиэхтэн улахан дыонго илии-атах буолан холкуос үлэтигэр барытыгар эдьийбинээн кыттар этибит. Сэрии ыар кыһар-даннаах сылларыгар сир хоруутугар, от үлэтигэр оҕус сиэтэрибит. Күһүн бурдук быһылыннабына, бааһынаҕа хаалыт бурдугу ичигэстээн туттарарбыт. Онон оҕо сааспар оонһуур, мэниктиир диэни билбэтэҕим, илиибит үлэтэн арахсыбат буолара. Тонгон-хатан, ачыктаан да ыларым. Сэри

бар тыһын эппинэн-хаамынан билбитим, санныбар сүкпүтүм. Аҕам 1945 сыллаахха, сэрии бүптүгүн 6 ый буолан баран, тохсунньуга тийээн кэлбитэ. Сэрии кэмизэр оскуола ыраах буолан, ас-тангас кырыымчыктаан оскуолаҕа сатаан үөрэммэтэҕим. Ол онугар кинини билиэхпиттэн холкуос араас үлэтигэр мускуллан кэлин дайарканан, ньири көрөөччүнэн үлээбитим. 1957 сылтан "Ньурба" сопхуос тэриллитигэр үлэтинэн кирибитим. Үлээбитим тухары үлэһит быһыгынан сылдыбытым. 1969 сыллаахха кулун тутар ый 16 күнүгэр Октябрьскэй нэһилиэгэр үс болдоххо субуручу депутатынан талыллан үлээбитим - 1975 сыл от ыйыгар дылы.

1965 с. тохсунньу 16 күнүгэр үлэҕэ ситиһилэрим иһин "Коммунистической үлэ ударника", оттон 1971 сыл алтынны 29 күнүгэр "РСФСР тыатын хаһаайыстыбатын социалистической куоталаныһытын туйгуна" бочуоттаах ааттар ингериллибиттэрэ. 1973 сыл балаһан ыйын 25 күнүгэр "1973 сыл социалистической куоталаныһы кыайыылааҕа" буолбутум. 1991 сыл сэттинни 14 күнүгэр "Ветеран труда" мэтээлинэн наһараадалааммытым. 1995 сыллаахха кулун тутар 22 күнүгэр - "50 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.", 1996 сыл от ыйын 22 күнүгэр "За доблестный труд в Великой Отечественной войне" мэтээлэринэн наһараадалааммытым. Маны таһынан

холкуос, сопхуос салалтатыгар, райком, Обкомол, Обком почётнай грамоталарын ылбытым ааһан да сиппэппин. Үгүстүк сылаланах малынан, араас фондаларынан, мизбэлинэн наһараадалааммытым. Билигин, төһө да 1974 сыллаахтан бочуоттаах сынныаланган олордорбун, сүөһү иттэн, дыэ үлэттэнтэн туора турбакка мэлдьи дьоммор-сэргэбэр, сизнэрбэр күүс-көмө буола сатыбын. Холкуоска, биэнсийэҕэ таһан да баран сопхуоска 5 сыл заправшигынан үлээбитим, онон уопсай үлэм ыстааһа 39 сыл буолар.

ТОКУСАРОВА М.П.,
Дьинимдэ нэһилиэгэ,
Ыам ыйын 12 к. 2000 снл.

Мин 1930 сыллаахха Огдоочуйа уонна Хабырылла (Чаачаахан) Мандаараптар дьыэ кэргэннэригэр ахсыс, оһоҕос түгэһэ оҕон төрөөбүтүм. Күнү көрбүт сирим Үнгүүллүр түбэтэ, Бүлүү эбэ биэрэгэр турар.

Сэрии иннигэр, кэлин санааталха, үчүгэйдик да олон испит эбиппит. Убайдарым Мэхээлэ уонна Өлөксөй, саҕастарым Таанна уонна Өкүлүүнэ - кыра оҕолордоох эдэр ыаллар. Кыра убайым Кындараас Бүлүүгэ учуутал үөрөбүр үөрэнэрэ. Саамай улахан эдьийим Марыына күтүөм Тэрэнтэйдиин үс оҕолоохтор. Улаханнара Аана кыыс, мин барыллаам буолан, кэннибиттэн саппай уопса сылдыра.

Ийэлээх аҕабытын кытта сүүрбэччэлээх Дэллэсэ, эмдэй сэмдэй кыргыттар: арыый обургу Татыйына, Маарыйа уонна мин баарбын. Очотооҕу күөх халлаанга күөрэгэй дьырылырын, кэриигэ кэбэ этэн кэбийэрин, оҕус мөнүрүүрүн, атырдар охсуһалларын, түптэ буруота унаарарын кылгас оҕо сааһым күндү кэрэһиттэрин курдук сүрэхпэр илдьэ сылдыбын.

Үнгүүллүрүтэн Чэкээбэ, сырддаах сиргэ таһан от сиер этибит. Дэһи, Хоонтоор дьин холуһаа оттуурбут. Балаһаммыт уонна хотоммут холбуу тутуулаахтара. Бүтэй бүөрдээх эмис куобах, улар, тайах этинэн аһылыктанарбыт. Киэһэ көмүлүк оһох чоһо араас кини, харамай курдук буолан көсөрүн көрө сытан нухарыйан барарым.

Эдьийдэрбиттэн миэхэ чугас киним баһараа сыл аҕа Маарыйа буолар. Иккиэн тэнгэ суорунааҕа бурдук тардарыт, куруук көмүлүк оһоххо абырҕал маһы маһаан таһабыт, сир астыыбыт, сөтүөлүүбүт. Оҕо сааһым кэмчии үөрүүллээх онуордаах хонуутун арахсыбат аргына, эн-мин дэһэн улааппыт күндү киним кини буолар.

1937-38 с үөрэх дьылыгар Араһастаах оскуолатыгар үөрэнэ

Тыыннаахпыт тухары умнубаппыт

сылдыбыппыт. Кып-кыра дьону ыалга айахтаан, ыраах сиргэ таскайдан үөрэттири кыайтарбатаҕа. Үөрөнэрбитигэр Кэтириинэ уонна Миитэрэй Мандаараптар, Боттуокааннар дьин ыалларга дьылэммиппит. Наһаа кырам уонна кыамматым иһин, атаахталлар этэ. Саас аҕабыт уу кирибэт тигиһээх курумуу этэрбэһин кэтэн эдьийим биһиккини иккиэммитин холбуо көтөһөн өрүс ырбытытын туораппытын өйдүүбүн. Татыйына эдьийибит солото суох, куруук лэппиэскэ онгорор, ийэтигэр көмөлөһөр.

Биһиги бары чугас, дьыэ тасты оһоробут. Биер улахан кыл мунхалаахпыт, сылгы үөрдээхпит. Аймах-билэ дьоннодоохпут, аҕам тоһуу уоллаах, аҕыс кыыстаах Тооплоор дьин оһонньор уола буоллаҕа. Биэ ыан, кымыс кутан кырылатан, "Кымыс үрдэ" дьин кыра ыһах ыһаллара. Ылларын, дьоннорун мунһан төгүрүчү оһоннор чороннорго кымыс кутан иһэллэрэ. Кэлин сылгыларын барытын "Крупская" аатынан холкуоска холбообуттара.

Сэрии аҕай иннинэ дьоммут үс эһэни биридэ булган турардаахтар. Бука, булчут дьону, бүтэһин Байанайдара кэриэлиттэбэ буолуо. Сэбэрэнэ тэрийбиттэрэ, очотооҕу дьон арыгыта суох аһыллара.

Убайдарым үһүн чэгиэн, бэйэлэрин кыанар уолаттар этэ. Үлэ кэнниттэн, киэһэ тутум эргиири, араас атах оонһуутун оонһууллара.

1941 сыллаах Аан дойдуну атыяктаах уу курдук аймаабыт алдьархайдаах сэрии биһиги дьыэ кэргэн үгт тураан олохпутун үлтү сүргэйбитэ. Үс убайбын, күтүөбүн, аҕабын - бэһиэннэрин имири эспитэ. Биер да эр киһитэ суох хаалаахтаабыппыт. Ийэбит холкуос ыанныксыта. Оҕолорун, кэргэнин аһытыгар төһөлөөх

мунһаммытын, сүрбэ-быара ытаабытын көрө сүһүлэрэ, үлэлиир хотоно билэн эрдэхтэрэ... Кытаанах, мээһэ сулана сылдыбат киһи этэ.

Улахаммыт Дэллэсэ тақымынан охсуллар үһүн хойуу сүһуохтаах сырдык сэбэрлээх кыыс оҕо этэ. Кини намчы санныгар улахан сүгэһэр сүктэриллэбитэ. Убайдарын, сүрдүн, аҕатын солбуян, итэҕэчибит-аһаааччыбыт, дурдабыт-хаһаабыт буолбута. Холкуос туруу үлэһит буоларын таһынан, барытытын бултаан-алтаан аһатан-таһынар аһахтыгар туроробута. Дьыэбэ көстүбэт, хаһан утуяра-тураа биллибэт этэ. Күн тахсыта талах куругар кус бөһөнү намчылыччы иһинэн кэлээччи, куобаха сохсолуура, ырбыгыга туулура. Оннооҕор соһотоһун тайах өлөрөн, дьонун сэргэтин аһатан турардаах.

1942 сылга ачыктыаһын бөһө буолбута. Биһиги Поповтар дьин ыаллары кытта дьукаах оһорбуппут. Ыалларбыт бараһаттар: Кэтириистээх Уоһук Тымаарайдар, Бадьыктар, Окооройдор, Тураахтар дьин быһылаах этилэр.

Бакасыы Баһылай дьин үс оһолоох, биер ынахтаах соһотох аҕаны сэриигэ ыппыттар. Икки уол, биер кыыс оһолоохторо. Биердэ эдьийим мунду аҕабытыгтан кинилэргэ таһаардым. Арай бэриинэлээх сытык үрдүгэр куп-кугас кыыс оҕо өлөн сытар. Түөһүн угуоҕа таһан, сирэһэ куубарыйан - ынырык көстүү, билинггэ дьэри хараһаар баар. Убайдара балаһаннарыгар суохтар этэ. Биер дьыдлэһэн хаалыт кыра оһону Кэтириистээх Уоһук ыалы кэриэтин хоннороллор, иһэ ыалдыан курдары ыта сылдыра.

Ыанныксытынан үлэлиир Марыына Мааса уонна Чоороо (мин саастыым) дьин кыргыттардаах. Кинилэр холбуй үгт күүгэнин салаары гыннахтарына үггүн

ыталлар, иккиэн өлөн хаалаахтаабыттар этэ. Арай ырааттара Мэлтэс (Саппаан) улаатан, үтүө киһи буолбута. Үчүгэй аата - Уйбаан.

Оҕо буолан биридэ эмэ быыс булан Оһоноос, Мэлтэс, Дарымыан, Хоһоно Уйбаан уонна мин кутуйах хасааһын көрдүүбүт, моһоҕойдуубут. Мин ат, оҕус иччитэ буолбутум. Сарсыарда буолуута тартаран утуяа сыттаһына туруоран илдьэ бараллара. Оҕус сиэтэбин, сир боронньолуурга чэлчэки иһин ат сэдилээкитигэр оһордоллор.

Сүүрэн-көтөн, үөрэнэн, аты, оһуһу көлүүһээччи, сыбыдаһааччы бэрдэ буолбутум. От тиэйэбин, тордуокуубун, кыһын атаһым сиргэ үктэнэрбин билбэт буолуор дьэри тоңобун, бары этэрбэһинэн сылдыбыт. Онтон, иккилии хоно-хоно субуока таһар буолбутум. Атынан сылдыбын, лэппиэскэ муһун (1/4) биэрэллэр этэ.

Идээһнээх сэриигэ улахан убайым Мандаров Михаил Гаврильевич, Ильмень күөлгэ кыргыстыт хайыһар этэрэтин байыһа, тэнгэ суох хапсыһыга сырдык тыына быстыгыта. Кыра убайым Мандаров Кондратий Гаврильевич баара суоҕа 19 сааһыгар Ленинград уобалаһыгар Сиявино дэриэбинэ иһин туруулаһыга охтубута. Күтүөм Попов Терентий сэрии тоһоонуттан эргиллэбэтэ...

Хаарыаннаах убайбын Өлөксөйү, аҕам эрэдээҕи кырыыстаах сэрии суоһар содула суоруна суоллаабыта. Ити барыта тыынаахпыт тухары умнубат аһы-аба буолар.

Эдьийим Мандарова Елена Гаврильевна сэрии саһана тэппит атаһын, туппут илиитин ыһыктыбатаҕа. Онон холкуоска, сопхуоска көлө-илии эвенотун салайан оройуонна биллэр улахан отчут

буолбута. Үйэлээх сааһын тухары үлэҕэ хатан, үлэттэн эрэ олох үөрүүтүн билэн орто дойдуттан тоһус уончатыгар барахтаабыта. Кини үлэлээн-хамнаан биһиги, уу-нулдыаҕай кыргыттар киһи-хара, ыал-күүс буоллаахпыт.

Сэрии кэнниттэн холкуоска үлэли сылдан 1948 сыллаахха Чаппанда Бэстээбиттэн төрүттээх аармыйаттан демобилизацияланан кэлбит Халанников Семен Гаврильевичка кэргэн таһан, ыал буолбуппут. Оһонньорум убайдара Халанников Василий уонна Халанников Дмитрий Николаевич сэрииттэн тыынаах ордон кэлэн баран, онно ууну-уоту ортоһунан сылдыбыттары таһан эмис эрдэ үйэлэнээхтэбиттэрэ.

Билигин биһиги көлүүнэ дьон, 80-90 саасыт буолла. Кэмкэрдии ыһааһынан күн-түгүн арыһан иһэбит, мөлүүбүт. Сир үрдүгэр туох баар үөрүү киһи киһиэ бөлбөмтөлөөх сыһаныттан төрүттэнэр. Тыыл-үлэ бэтэрээннэригэр эмчиттэр өттүлэригэр көмө, үтүө сыһан ордук наада. Бу тоһоос тосхойбутунан Ньурба поликлиникатын маһнаһы учуастагар бу күһүгнэ дьэри эмитинэн үлээбэт Аида Михайловна маһталбын тээрэһибин! Кини ыарыһаһын кытта үтө тыһынан кэпсэтэрэ, кыһаллан-мүһэллэн эмтиир, холкута-наһыла - барыта оһус истин, астык буолааччы. Күндү Аида Михайловна, бэйэбэр уонна дьыэ кэргэнгэр доруобуйаны, этэнгэ буолууну, саңа үлэбэр ситиһиини ис сүрэхпиттэн баһарабын.

Улуу Кыайыы 70 сыла буолара чугаһаата. Сураҕа, бэлэмнэни, үлэ бөһө барар үһү.

Мин баһарабын: 1941-45 сыллардаағы алдьархай умнулубатын уонна сир үрдүгэр олох отуора хамсаабатын, ил-эйэ олохсуйдул, сэрии хаһан да буолбатын!

Варвара ХАЛАННИКОВА,
үлэ-тыыл бэтэрээнэ,
сэрии кыттыһаарынын
огдообото.

- Бэчээттэмиккэ эргиллэн -

Оҕо тустуугулар болдомтону ууруоһа

баровская куоракка ДВФО самбо чемпионатыгар кыттан 3 призёр буолбута.

Икки уолбут Саха сирин "Дети Азии" сборной хамаандатыгар иккис уонна үһүс нүөмэринэн сылдыллар. Билигин биһиги сыалбыт - "Дети Азии 2016" кыттыы. Онно билинггит икки сүрүн уолбут баар, өссө биер-икки уол кытарын ситиһиэхпитин баһарабыт.

Кыра уолаттарбыт, 2002-2004 с.т., кэккэ ситиһиилэри ылан эрэллэр. Ол курдук, оройуон, өрөспүүбүлүкэ турнирдарын чемпионнара уонна призёрдара буолдулар. 2015 сылга кириэн баран ДЮСШ 17 оҕото Дьокуускайга уонна Чурапчыга баран үөрэтэр-эрчиллэр спордарга кыттан кэлдилэр. Тохсунньу 9-11 күннэригэр "Триумф" спорткомплексыгар ытыгыллыбыт Е.Н. Черкашин би-

рийнигэр күүстээх республиканский турнирга Антипин Алеша - 3 м. (26 киилэбэ), Тобонов Айсен - 3 м. (30 киилэбэ), Васильев Ян - 5 миэстэ (28 киилэбэ). Бу эдэр уолаттарга, куһаһана суох ситиһи.

Олунньу 6 күнүгэр Сунтаар оройуонун Күндэйэ нэһилиэгэр Сэбиэскэй Сойуус оҕолорго чемпионун, СССР спордун маастарын М.С. Аммосов бирийнигэр күрэхтэни буолан ааста. Маар ДЮСШ-тан манна 6 оҕо баран кыттыгытыттан Антипин Алеша - 1 миэстэ, Тобонов Ньургун - 1 миэстэ, Тобонов Айсен - 2 миэстэ, Павлов Давид 5 миэстэ буолары ситистилэр.

Сунтаар оройуона оҕолорго Саха сирин чемпионатыгар үс миэстэ иһиттэн түспэт хамаанда. Онон биһиги уолаттарбыт күүстээх тустууктары кыайылар,

инникитин бу буолаары турар Олимпийскэй чемпион П.П. Пинин чемпионатыгар эрэли үөскэтэр.

Бу спордарга, күрэхтэһиилэргэ сылдырбытыгар көмөлөспүт салайааччыларбытыгар Маар ДЮСШ дириэктэригэр А.В. Семеновка, Ньурба спордун кэмитиэтин салайааччытыгар Горбатов А.В. улахан маһталбытын оҕоло, тренердэр ааттарыттан тиэрэдбит.

Маны таһынан улахан дыонго Н.Н. Тарскай бирийнигэр Саха сирин чемпионатыгар оройуон спордун кэмитиэтин бэрэссэдээтэлэ Андрей Вячеславич Горбатовтыын, Маар ДЮСШ дириэктэре Семенов А.В. сүбэлэһэн баран эдэр үгүнэ иһэр уолаттарытын, билингги оскуола оҕолорун хамаандаҕа киллэрэн Дьокуускай куоракка олунньу 6-8

күннэригэр ытан туһуннан кэлибит. Инники өттүгэр бу уолаттар Ньурба чизин көмүсүргэ сүрүн састаап буолуохтара. Улахан маастарлар илиилэрин-атахтарын билинггиттэн биллэртэрин инники өттүгэр үчүгэй ситиһиилэр кэлиэхтэрэ. Тустуут уолаттартан 11 кылаас үөрэнээччитэ Афанасьев Афоня 74 киилэбэ 5 миэстэ буолан бэйэтигэр улахан ситиһиини онордо.

Тустуу - спорт биер сүрүн салаата. Улахан күрэхтэһиилэргэ ситиһии кэлэрин туһугар сир биер олимпийскэй ситиэмэ курдук ирдэбит баар. Онон бары ытыллар күрэхтэргэ, спордарга кытыннаһыгына эрэ ситиһии кэлэр.

Ньурбалар инники кэккэбэ тахсыахпыттан баһараар буоллаһытына маны тутуһуохтаахпыт. Спорт бюджетин манна эппиэтиир гына эрдэттэн көрүнүөхтээхпит. Сыала-соруга суох үлэ үлэ буолбат, ситиһиини аҕалбат!

БУРНАШЕВ И.В.,
тренер.

Спортивной оскуолар структураларыгар 2014-2015 с.с. үөрэх сылыгар үгүс уларыыы табыста. Ол курдук Ньурба оройуонугар 3 ДЮСШ баар буолла. Онон сибээстээн, Мархатааҕы тустуу филиала 2014 сыл кулун тутар ыйтан Маардааҕы ДЮСШ-ба сыһынна.

Итинник уларыыһылар көнөрү тренердэр үлэлэригэр охсуу таһаарыа суохтаахтар. Оһону кытта ис сүрэхтэн үлэлиир буоллаһына, эн эрчийэр оҕолорун кытта салгыи син-биер үлээһитин курдук күүскэ үлэлиэххин наада. Маардааҕы ДЮСШ тустууктара 2014-2015 үөрэх сылыгар ситиһиилэрэ куһаһана суох.

Ол курдук, Саха сирин үс призера, өрөспүүбүлүкэтигэр турнирдарга 8 оҕо чемпионнар уонна призёрдар буоллулар. Маны таһынан икки уол ДВФО чемпионатыгар Владивосток куоракка тустан кэлбиттэр, биер уол Араһыһыйа финалыгар Новосибирскэй куоракка. 11 кылаас үөрэнээччитэ Николаев Вова Ха-

- Иһирэх тылынан -

Киэн туттабыт

Оскуолаҕа бииргэ үөрэммит сылларбыттан сөбүлээбит, билингэ диэри сөбүрөппөккэ илдьэ кэлбит улахан тапталым, 43-с сылын иллээхтик-эйлээхтик олоор дьэ кэргэн аҕа баһылыга, кэргэним, 5 оҕо тапталлаах, ытыктанар, убаастанар аҕата, 15 сиэн эйэбэс эһэтэ, Малдыбар нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо Прокопий Николаевич Степанов бу съл олууньы 14 күнүгэр 65 сааһын туола. Кэргэним Малдыбарга Степановтар дьэ кэргэттэригэр үс съл кэтэһиннэрэн кэлбит бастакы күүтүлээх оҕолору буолар. Төрөппүт ийэтэ Проня 6 саастааҕар 5 кыра оҕону хаалларан орто дойдуттан баран, аҕата Ньукуу иккис кэргэнтэн 6 оҕолонон уол кыра эрдэбиттэн үлэбэ-хамнаска эриллбитэ. Кыра бырааттарын, балтыларын көрөр, ис-тас үлэлэр түбүктэриттэн быһыһлаан кыралаан спордуна, ырыанан дьарыгырбыта, үчүгэйдик үөрэммитэ, оскуола олоҕор актыбынайдык кыттан, баһылыгы, көбүлүүр дьобурдаммыта. Хайыһарга Ньурба улуунун хас да төгүллээх, Маалыкайга үөрэнэр сылларыгар боксага улуус призера, чемпиона буолбута. Ырыа күрүбүгэр 7 төгүл лауреат аатын ылыта. Хайыһарга Бүлүү зонатын чемпиона. 1968 с. хомсомуол БСКК бочуотунай грамотатынан наҕараадалааммыта.

Маалыкай оскуолатын 1968 с. бүтэрэн Ийэ дойдутугар иһин төлөөн, 1970 с. "За воинскую доб-

лесть" диэн В.И. Ленин 100 сааһын туолар үбүлүйүнэй мэтээллээх эргиллэн кэлбит. 1971 с. Иркутскайдаагы пединститутка үөрэххэ кирибит. 1976 с. үөрэбин бүтэрэн "География учуутала" идэни ылбыта. Үөрэнэр сылларыгар үчүгэй үөрэбин иһин институт бочуотун кинигэтигэр кирибит. Институтка, аспирантураҕа хаалларар былааннаахтарын икки оҕотугар, миэхэ өйөбүл буолаары сөбүлөммэтэбэ. Дьиикимдэ оскуолатыгар учууталынан, завучуна, дириэктэринэн, 1980 с. санга тэриллибит Сүлэ, Дьиикимдэ холбоһуктаах нэһилиэгэр Сэбиэт бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбитэ.

1983 с. дьонун балаһыанньатын учуоттаан көмө, тирэх буолаары Малдыбарга көһөн кэлбитэ. Араас үлэлэргэ, ол иһигэр уонтан тахса съл сылгыһытынан, нэһилиэк сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн, управляющайынан, сылгы сыабын начальнигынан, дыһалта баһылыгынан биэнсийэбэ тахсар диэри үлэлээбитэ. Иванов П.И., Саввинов А.А. уонна бэйэтэ салайбыт сылларыгар "Нөөлбүктэ" сылгы звенота улууска, өрөспүүбүлүкэбэ инники күөнгэ сылдыбыта.

Мэнгэдьэк түбэтигэр, улууска ат сүүрүүтэ сайдыытыгар элбэх сыратын биэрбитэ. Мэнгэдьэк бороуда сылгыта билиниллиитигэр өнгөлөөх. Кини быһаччы кыттытынан, көбүлээһининэн, тэрээһининэн Малдыбар сүүрүк сылгылары улууска, Бүлүү зонатыгар

бастыҥнар кэккэлэригэр өр кэмнэ сылдыбыттарга. 15 съл устата Маалыкай түбэтигэр, улуус ыһахтарын атын сүүрүүтүн комментатор-судуйатынан норуокка олус сөбүлэтэн үлэлээбитэ.

Нэһилиэккэ салайар үлэбэ үлэлиир кэмнэригэр үгүс олоор дьэилэр, социальной производственной эбийэктэр, сайылыктар, күрөөлөр-хаһаалар тутуллубуттарга, суол-иис онгоһуллубута, хотуһа сирдэри тупсарыы, дулбаларын астарыы, куурдуу үлэлэрэ барбыттарга, сиилэһи симии, оттоонун, үгүтү ыаһын, отделение бары көрдөрүүлэрэ үрдүк таһымна тахсыбыттарга. Хонуу үлэһитэрин, сүөһү, сылгы көрөөччүлэр, механизатордар хамнастарга лаппа үрдээбитэ, сылгыһыттарга, булчуттарга буран көлө бэриллэрэ ситиһилибитэ.

Үлэтигэр олус бэриниилээхтик түүнүн-күнүнүн, өрөбүлү, сынньалангы билбэккэ өйүн-саанаатын, сыратын-сылбатын барытын биэрэн, төһө кыалларынан инниники, кэскиллээҕи көрөн, толкуйдаан үлэлээбитэ. Быыс булан бары күрэхтэргэ, тэрээһиннэргэ кыттарга, тэрийсэрэ. Оттуур-мастыыр, сүгэр-көтөбөр үлэлэргэ куруутун инники күөнгэ сылдыра. Оҕолорун кыра эрдэһиттэн үлэбэ-хамнаска эрийбитэ, үөрөппитэ.

59 сааһыгар Куочайга тэриллибит өрөспүүбүлүкэтээҕи от охсуутун күүлэйигэр чемпион буолбута, абсолютнайга өрөспүүбүлү-

кэ элбэх төгүллээх чемпиона Н. Николаевка 7 суотайынан хотторбута. Төһө эмит уулаах, дулбалаах, бадарааннаах сиргэ түбэһэн, судуйалар дэлээнэтин эрдэ бүтэригэр үрдүнэн, сир булан биэрбэккэ 1 чаас устата халтай хаамтарбыттарын үрдүнэн.

Кытыгы сиргэ олоор буолан үлэбэ-хамнаска үтүрүйтэрэн айылбаттан, ийэлээх аҕатыттан бэриһиннэрибит талааннарын, дьобурдарын, күүһүн, кыабын, тылын-өһүн, хоһуйар, суруйар дьобурун, ырыатын-тойугун, оһуокайын санаа курдук ситэ толору биллэбэтэ, арийбата, сыйыннарбата. Олоһо кур кырдыгы, сиэрдээҕи тутуһар, туруулар, итэбэһи-быһаҕаһы санаатын утары, аһаҕастык этэр-тыһнар, албыны-көлдүнү, ньыланнаһыны сөбүлээбэт, сатаабат буолан олоҕор үгүс мэйһидэри, моһоллору көрсөр. Үлэтэ-хамнаһа, ситиһилэрэ ситэ сыаналамтат-

тар.

Биллэ-көстө сатаабат сэмэй майгылаах. Үлэбэ-хамнаска, күрэхтэргэ, араас таһымнаах тэрээһиннэргэ ылбыт элбэх ахсааннаах, араас таһымнаах махтал суруктар, грамоталар, дипломнар, "Гражданский килбиэн" мэтээл -кэргэним, аҕабыт, эһэбит нэһилиэк, улуус, өрөспүүбүлүкэ аатын дорҕоонноохтук ааттаппыт үлэтин, ситиһилэрин, талаанын, дьобурун, сыратын сэмэй туоһулары, кэрэһиттэрэ буолаллар.

Малдыбар нэһилиэгин, Ньурба улуунун олоҕун, үлэтин ситиһилэригэр, өрөгөйдөөх, үөрүүлээх-көтүүлээх чаҕылхай түгүнэригэр кыттыгастаах тумус киһи буолар. Кэргэмминэн, аҕабытынан, эһэбитинэн биһиги бары киэн туттабыт!

Р.Н. СТЕПАНОВА,
педагогической үлэ бэтэрээнэ,
Малдыбар нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо.

- Оҕону дьобурун сайынарар научнай-техническэй киин 25 сыла -

Олоххо суолу булунарга көмөлөөөх

Мин "Эдэр тиэхиниктэр станциялара" 1989 сыллаахха аһыллыбытын кэннэ 1990 сыллаахха балаҕан ыйыгар начальнай техническэй моделирование куруһуогун салайааччытын быһытынан күн бүгүнүгэр диэри үлэ үөһүгэр үлэли сылдыабын. Дириэктэринэн орто анал культуура үөрэхтээх Никифоров Владимир Антонович үлэлиир. Бу бириэмэбэ хас даҕаны куруһуоктар үлэлээн эрэр этилэр. Ол курдук "Авиа-моделизм" куруһуогун авиатор идэлээх, авиация туйгуна уонна бэтэрээнэ Пан-си-хэ Владимир Николаевич тэрийэн үлэлэтэрэ. Ол дыһыл эмиэ авиация туйгуна уонна бэтэрээнэ авиатор Тихонов Михаил Афанасьевич авиа-моделизмы салайбыта, оттон Пан-си-хэ В.Н. ювелирнэй куруһуогу салайбыта.

Электрорадиотехника куруһуогун салайааччытын радиотехник идэлээх, үрдүк үөрэхтээх Протодьяконов Михаил Васильевич үлэлээбитэ. Авиа-моделизм куруһуогун Кельдиев Альберт Николаевич, учуутал үөрэхтээх бэрт үлэһит киһи салайбыта. Судомоделизм куруһуогун орто үөрэхтээх Васильев Ариан Лазаревич салайбыта.

Компьютер өтгүгэр Федоров Сергей Георгиевич үлэлээбитэ. Архитектура куруһуогун салайааччытын уонна солбуйааччы дириэктэринэн Андреева Лена Васильевна, үрдүк үөрэхтээх архитектор иилээн саҕалаан үлэлээбитэ.

Кэлин биһиги тэрилтэбит статуһа үрдээн "Ньурбатаагы оҕолор научнай-техническэй дьобурдарын сайынарар киин" диэн ааттаммыта. Ол кэнниттэн салайар үлэбэ дьобурдаах, ирдэбиллээх архитектор идэлээх Ан-

дреева Л.В. дириэктэринэн аһаммыта. Кини ананыабыттан үлэбит истиилэ, үлэтэ-хамнаһа тосту уларыйбыта. Барыта кэскиллээх сайдар өтгүгэр үлэ хайысхата барбыта. Ол курдук мастарыскайга аналлаах техническэй оборудованиелар, компьютернай кылаастар, робототехника баар буоллур. Манна санга эдэр специалистар ананан билингэ диэри ситиһилээхтик үлэли сылдыаллар.

Маны таһынан бырабыллыбыт кинотеатры биһиэхэ биэрэн, онно санга билингни ирдэбилгэ эпипиэттир киинэ аппаратаарынан хааччылынныбыт. Кинотеатр дьэтин биир үксүн бэйэбит күүспүтүнэн ис-тас өртүн өрөмүөннээн өрө тардан оройуон киинигэр киинэ сангалы сайынна. Араас эгэлгэ киинэлэр тиһигин быспакка көрдөрүллэ тураллар. Менеджерынан Егоров Александр Валентинович, урукку биһиги итиллээччибит, үөрэнээччибит, үрдүк таһаарылаахтык үлэлиир, ону сэргэ киновидеотворчество куруһуогун салайар. Онон кинотеатрданан бэйэбитигэр материалнай базаны бөбөгөтөргө, сайынарарга эбии үп киирэр буолла.

Биир саамай төһүү үлэһиппит хара маннайгыттан методист-организатор эбэһининэн толоорооччунан үлэлээбит икки үрдүк үөрэхтээх Улинова Александра Фроловна буолар. Кини салайытынан иитэр-үөрэтэр, тэрийэр үлэбэ эмиэ улахан уларытылар тахсыбыттарга. Ол туоһунан хас бириди куруһуок салайааччылары үлэбэ сьһыаннара, активностара олох үрдээтэ. Ол иһин оройуоннай, республиканскай, Российскай конкурстарга сылын айы биһиги испититтэн кыт-

тааччы элбээтэ. Билигин Александра Фроловна аҕата Улинов Фрол Николаевич аан бастаан салайыт тэрилтэтин оҕо эбии үөрэхтэһинин Киинин директорунан ананан үлэли барда. Үлэтин санааттан санганы киллэрэн саҕалаата.

Биһиги биир сүрүн проблемабыт үлэлииргэ сөптөөх, билингни ирдэбилгэ эпипиэттир дьэбит суоҕа буолар. Ону ол дьэбэккэ бары кыһалбары барытын учуоттаан туран төһө кыалларынан ситиһилээхтик үлэли олообут. Саамай кылаабынайга, оҕо ахсаанын элбэтэн туран оҕолор активностарын үрдэти буолар.

Ол курдук, биһиги дьарыктыыр оҕолорбут араас таһымнаах оройуоннай, республиканскай уонна Российскай конкурстарга, мероприятияларга активнайдык кытталар уонна дипломан даҕаны, лауреат буолбут элбэх итиллээччи үөрэнээччилэрдээхпит.

Бу кэлинги кэмнэ 7-8 съл дьарыктаммыт оҕолорбутугар, выпускниктарынан аабынан туран министерствонан чиэрэстээн анал начальнай техническэй үөрэхтэһини бүтэригэр туһунан туоһулуур свидетельство бэрдээбит.

Ити свидетельствобыт бу оҕолор анал уонна үрдүк үөрэххэ кириэллэригэр улахан оруолу ылар. Ол курдук кириэи экзамены ортоҕо да туттарбыттарын, ЕГЭ түмүгүнэн орто да бааллаах буолбуттарын иһин, дьобурдаах оҕолор буолалларынан бары киирэн үөрэнэ сылдыаллар. Олортон сорох оҕолор үрдүк уонна анал үөрэх кыһаларын ситиһилээхтик үөрэнэн бүтэрдилэр.

Ол курдук миэхэ дьарыктанан министерство бизэрэ свидетельствотын ылбыт оҕолор ахсааннара ин элбээтэ. Өссө да салгыы үлэлиир буоллаха эбиллээ турдаҕа. Мин куруһуокпар дьарыктанар оҕолортон сылын айы оройуоннай, республиканскай уонна Российскай научнай практической конференцияларга активнайдык кытталар.

Сылын айы кэриэтэ НПК-ларга кыттан кэлилэр:

1. Трофимов Коля - Ньурба 1-дээх оскуолатыттан;
2. Старостин Андрей - Ньурба 1-дээх оскуолатыттан;
3. Дьячковская Николай - Ньурба 1-дээх оскуолатыттан;
4. Протодьяконов Дима - Ньурба 1-дээх оскуолатыттан;
5. Николаев Вася - Ньурба 1-дээх оскуолатыттан;
6. Гуляев Афоня - Ньурба 1-дээх оскуолатыттан;
7. Данилов Петя - Ньурба 1-дээх оскуолатыттан;
8. Степанов Вова - Ньурбатаагы Т.Л.

Кэнники сылларга НПК-ларга активнайдык кытта сылдыаллар: Федоров Андрей - НТЛ ахсыс кылааһын үөрэнээччитэ, Гуляев Жора - НТЛ 6 кылааһын үөрэнээччитэ, Васильев Эрэл - Ньурба 1 №-дээх оскуолатын 7 кылааһын үөрэнээччитэ, Гуляев Георгий - НТЛ 8 кылааһын үөрэнээччитэ, Михайлов Алиеда - Антоновка орто оскуолатын 4 кылааһын үөрэнээччитэ уонна да атыттар санга кыттаары бэлэмнэнэ сылдыаллар.

Бу үөһэ аатталаабыт оҕолорум сылын аагы "Бастакы харды" уонна "Инникигэ харды" НПК-ларга оройуонна да республикаҕа да куруук миэстэлээһилэр.

Инники да үлэ барыа диэн эрэнэбин. Кылаабынайа оҕолор техническэй куруһуокка активнайдык кыттыларын ситиһилээххэ наада.

Өр кэмнэ үлэлээн кэлбит кэмнэригэр эргитэн көрдөххө үөрэппит оҕолорум бары олохторун техническэй хайысхалаах үөрэби, үлэни кытта сибээстээтилэр. Онон биһиги тэрилтэбит оҕо инники олоҕор суолун булунарарга улахан суолталааҕа чаччы.

Күндү өр сылларга бииргэ үлэлээбит коллегаларбын, эдэр үлэли сылдыар ыччаттар, үөрэнээчилэригэр, выпускниктарытын тэрилтэбит 25 сыллаах үбүлүйүнэн эбэрдэлиибин! Өссө да үрдүк чыпчааллары дабайыт, доруобай буолун.

Николай Дмитриевич СЕМЕНОВ.
СӨ үөрэбэригэр туйгуна,
РФ уопсай үөрэхтэһинин бочуоттаах үлэһитэ,
педагогической үлэ бэтэрээнэ.